FRANCKESCHE STIFTUNGEN

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauin[a]e Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

Familiae erciscundae. Rubrica.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

Visual Library

a ¶ Confiteri de hoc. Adde & dic vt per Bar. Bald. & Salic. in auc. contra q propriã. j. de nõ nu. pec. & per Ludo. ro. in cõſi. ſuo. xxj. Franc. Cur.

b ¶ Vltimò. Adde de iſta qõne & dic vt p Pet. de Peru. in trac. de duobus fratribus parte v. prin. col. xij. ver. xij. q̃ro. Bald. in conſi. lxxx. in v. vol. & Car. in cõſ. xxvij. Franc. Cur.

c ¶ Verba ſtatuti. An verba ſtatuti debeãt intelligi in proprio ſignificato. vide per Doct. in c. in noſtra. de iniu. Car. zaba. in c. cum dilect⁹. in xiij. q. de conſue.

vt non teneatur iterũ probare: ſed ſufficiat ſibi producere illum proceſſum, vel acta? Breuiter ſi lata fuit condemnatio primò in criminali videtur hic ſufficere in ciui. arg. l. j. §. vbi cauſæ fiſcales. & l. in cognitione. ff. ad ſilleia. vbi ſententia lata in crim. cauſa. habet effectũ cõfiſcandorũ bonorũ in cauſa ciui. Aut ecõuerſo fuit lata in cauſa ciui. & tunc nõ ꝓdeſt vel non proſunt in cauſa cri. in qua requirũtur probationes luce clariores: vt j. de prob. l. fi. & vide Bart. in d. l. prætor. §. j. quę eſt l. iij. ff. vi bono. rap. & per Cy. d. l. vnica. j. qñ ciuilis actio præiu. cri.

2 *An ille q negauit admittatur ſi uult confiteri, & actorem releuando ab onere probandi, ut euitet condemnationem dupli.*

3 *Statutũ quod confitenti maleficium remittatur certa pars pœnę & reus primo negat, an poſſit poſtea confiteri, ut obtineat beneficium ſtatuti.*

LEX IIII.

1 CONTRA. † In hac actione cõtra negantem de mendacio conuictum ſit condemnatio ad duplum. h. d. Supple etiam ſine nouo libello, & in eodem iudicio: licet non fuerit hoc petitum: quia venit ex natura actionis. vt no. Bal. in l. j. in princi. pen. col. j. de furt. Eſt ergo actio hæc pœnalis in hoc. Itẽ in alio: quia habet oculos retro cũ fiat cõdemnatio quanti plurimi fiat à xxx. diebus retro etiã non contra negantem: circa quod vide quod plenè no. in l. vnde quę
2 ritur. ver. ſed ſi legis. ff. commo. an autẽ † ille qui ſemel negauit: vt euitet condemnatio dupli, admittatur ſi vult cõfiteri ad actorem releuandum ab onere probandi. vide quod plenè not. Bart.
3 in l. eum qui. ff. de iure. Et † ſi ſtatutum dicat quòd confitenti maleficium remittatur certa pars pœnæ, & reus primò negauit:
a poſteà vult confiteri [a], vt obtineat beneficium ſtatuti tangitur hic per Bal. & vide quod not. Barto. in quæſtio. diſpu. per eum, quæ incipit per Italiam communiter ſunt ſtatuta.

LEX V.

1 DE pecoribus. † Qui dat occaſionem damni, tenetur hac actione vtili. h. d. tex. cum gl. ſi enim incluſiſti pecora mea, ex illa incluſione non recipio damnum: ſed ſi ibi famę moriuntur, recipio damnum occaſione incluſionis, & ex fame ipſorum, & ſic non corpore tuo tamen in corpore animalium meorum ideo non datur directa actio: ſed vtilis cum qua cõcurrit etiam actio in factum.

LEX VI.

1. DE ijs. † In iſta l. quærit Cyn. quid ſi animalia tua per te immiſſa in meum fuerunt depaſta ſegetes exiſtẽtes in herbis, quod damnum venit in hac actione: quia ſegetes non ſunt ordinatæ ad hoc vt de paſcantur eodem modo quo herbæ pratiles inquãtùm condemnaberis? an intantùm quantum valeret frumentum, quod inde fuiſſet recollectum ſi non fuiſſet depaſtum: an intantùm quantùm valerent herbæ de prato? & dicit conſiderandum eſſe quantum poſſet vendi dubius euentus perceptionis arg. ff. fami. erciſ. l. propter ſpem. Non ſunt alia.

Familiæ erciſcundæ. *Rubrica.*

LEX I.

1 SI non. † Si quid hęreditarium non eſt diuiſum, datur hæc actio, vt illud diuidatur. h. d. & loquiť quando alia bona erãt diuiſa extra iudicium, & remanſerat vnum prædium diuidendum: ſed ſi fuiſſet facta diuiſio in iudicio, pro diuiſione prædij quod remanſit indiuiſum: non daretur actio fa. erciſcun. ſed communi diui. ff. eo. l. ſi filia. §. fa. erciſ. & quæ ſit ratio dic vt ibi ſubtiliter no. per glo. & tene vltimam ſolutionem glo. ad illud contrarium.

2 *Statutum quod uxore præmortua uir lucretur dotem, & contingat quod uiuente patre uxor unius de filijs mortua eſt ſine liberis, & ſic dos debet cedere lucro mariti, an cedat lucro patris mariti?*

3 *Si uiuente patre filius uult ab eo recedere cum uxore, & uiuere de per ſe, & petat à patre ut conſignet ſibi dotem uxoris, & pater non uult, ſed dicit nolo quod recedatis, & uolo miniſtrare uobis expenſas, quid iuris?*

LEX II.

1 VXor tua. † In hoc iudicio filius deducit dotem vxoris præcipuã, ſi tempore diuiſionis durabat matrimoniũ: & pœnes eũdẽ remanet etiã ma. ſol. nec teneť eã cõicare cũ fratribus: ſed eius tñ lucro cedit, ſi eſt pactũ vel ſtatũ de dote lucrãda. h. d. In tex. ibi. (fa. erciſcun.) i. officio iudicis deſeruiẽte huic actiõi. nã actio dať ad diuidẽdũ. Iſta verò dos nõ diuidiť: ſed ante patrẽ aſſignať illi filio qui eſt vxoratus: ſicut in ſimili. j. eo. l. ſi qua fideic. petitio. & iſta aſſignatio venit ex illa regula, vel æquitate: ꝙ ibi debet eſſe dos vbi ſunt onera matrimonij: viuẽte aũt patre onera erãt apud patrẽ: nũc verò erunt apud illũ filiũ: nec debet audiri frater ſi dicat ego ſum paratus ſtare in cõione tecum, & ſuſtinere onera matrimonij ꝓ parte mea: ſi fortè nõ expedit fratri vxorato, ſi ille non eſſet cõtrarium poſtulaturus: nec debet cõpelli ſtare ſecũ ſi non vult. nã alia rõ eſt viuẽte patre quã eo mortuo. facit qđ not. in l. Caio. §. Imperator. de adi. leg. ꝓuidebiť aũt fratri qui ex perſona patris eſt obligatus ad reſtitutionẽ dotis pro hæreditaria portione per cautionẽ: quia frater ipſam percipiẽs debebit ei cauere de cõſeruãdo ipſum indẽnem ab vxore: vt l. ſi filia. §. hoc amplius. ff. eo. & nõ ſolũ dotẽ vxoris: ſed & dotẽ nurus ſuæ: ſi habet filium vxoratũ: & pater idemq; auus dotẽ illius nurus recœpit: nam & onera filij ſui & nurus eum ſequuntur vt. ff. eod. l. ſi filia. & vide hic quod no. per Bar. in l. ſi cõſtante. ſolu. mat. in ij. q. prin. q. vi.
2 † Vltimò [b] allegatur iſta l. ſi ſtatutum vult ꝙ vxore præmortua
b vir lucretur dotem, & contingat ꝙ viuente patre vxor vnius de filijs mortua eſt ſine liberis: & ſic dos debet cedere lucro mariti, an cedet lucro patris mariti: quia tunc erat poſtea dos cõmunis inter oẽs filios, an dũtaxat lucro illius filij, quia tunc erat lucrum præcipuũ: & non tenebiť cõicare fratribus? & reperiť Cyn. conſuluiſſe pro prima parte: ſed quando vxor deceſſit poſt mortem patris, cedat lucro ſolius mariti per hanc l. vt ipſe not. in l. ſi cum dotem. §. tranſgrediamur. ff. ſol. ma. Doct. dicunt ꝙ primũ dictũ ꝓcedebat iure iſto, quo oĩa bona quæſita per filiũ quærebantur patri: & ſic ſiue cederet lucro ipſius patris de directo: ſiue lucro ipſius filij: & ſic etiã ipſius patris per indirectũ debebat eſſe commune: ſicut & alia bona acquiſita per vnũ ex filijs: ſed hodie ꝓprietas aduentitiorũ acquirať ipſi filio, & vſufr. patri, & iſta lucra nuptialia ſint aduentitia vt l. j. & ij. de bon. quæ lib. dicẽdum eſt ꝙ tale lucrum erit præcipuum illius filij: cuius vxor mortua eſt: licet pater quouſq; vixit habuit vſumfruct. per id ꝙ not. per Bar. in l. dotem. ff. de caſtren. pecu. ſed in tractatu de duobus fratribus dicit eſſe diſtinguendum qualiter ſtatutum loquatur, an in perſonam mariti: & tunc indiſtinctè eſt ipſius mariti: puta ſi dicat ꝙ maritus lucreť: an in perſonã recipientis dotẽ: & tũc habet locũ diſtinctio. Dy. alibi videtur dicere ꝙ ſi viuente patre filius erat ſeparatus à patre: & ſuſtinebat onera matrimonij, lucrum debet eſſe ſuum: ſed ſi viuebat cum patre, & pater ſuſtinebat onera matrimonij, lucrum debet eſſe patris: quia venit propter onera matrimonij: & ſic non eſt merum lucrum: vt not. in l. ſi donaturus. in fi. ff. de condi. ob cauſam. Tu potes ex prædictis colligere diſtinctionem per teipſum: quia quælibet opi. videtur habere fundamentum iuris recollige in iſto paſſu: ꝙ aut vxor vnius ex filijs moritur poſt mortem patris qui dotem receperat, & tunc lucrum dotis ex forma pacti vel ſtatuti eſt illius ſolius filij cuius erat vxor: nec tenebitur fratribus communicare: vt hic in fi. quod intelligo verũ ſiue iam diuiſerant bona paterna: & dotis partem ille filius habuerat: quo caſu loquitur hic: quia iſte ſolus ſuſtinet onera matrimonij tẽpore delati lucri: ſiue non diuiſerant, ſed ſtabant in cõmuni: & ſic onus matrimonij erat cõmune: nam ſufficit ꝙ fructus dotis ſint cõmunes, quouſq; ille filius dotem conſequatur: aut deceſſit viuente patre, & tunc aut loquitur ſecundũ tempora huius l. & lucrũ applicabiť patri: & ſic poſtea erat commune inter omnes filios ſecundũ Dy. & alios. Aut ſequimur ſecundũ tempora hodierna, ſecundum quæ filius eſt capax pro
c prietatis: & tunc inſpicienda ſunt verba ſtatuti [c] nam ſi loquatur de marito, vt ipſe lucretur lucrum, erit ſuum, tamen pater habebit vſumfruct. quouſq; viuet: nec tenebitur proprietatem communicare

municare cũ fratribus:quia aduentitia nõ cõferunť:vt j. de col-
la.l.fin.Aut loquuntur in perſona recipientis dotem:& tunc ap-
plicabitur patri qui eam recepit:& ſic erit commune inter filios:
aut nõ põt cõprehendi de quo loquať:& tunc ſi filius habitabat
ſeorſum à patre cum vxore:& ſic ſuſtinebat onera matrimonij,
& lucrum erit ſuum:aut habitabat cum patre, & ſic pater ſuſti-
nebat,& tunc lucrum erit patris:& ſic cõmunicabitur inter oẽs
filios:& per hæc reducuntur ad concordiã dictæ opi. †Sed nũc
3 quæro:& iſtud cõcernit primum dictum eius.l.quid ſi viuente
patre filius vult ab eo recedere [a] cum vxore, & viuere de per ſe
a & petit à patre vt conſignet ſibi dotem vxoris:pater non vult
conſignare:ſed dicit nolo ꝙ recedatis: & volo miniſtrare vobis
expenſas.quæritur quid iuris?Et breuiter ſi de voluntate patris
iam receſsiſſet,deberet audiri filius repetens dotem,vt poſſet eã
repetere officio iudicis ex æquitate:de qua in l.ſi is.§.j.ff.de iure
do.quæ eſt vt ibi ſit dos vbi ſunt onera matrimonij : & ad hoc
vide quod no.Bartol.l.ſi conſtante.in ij.quæſtio.princip.;q. viij.
ff.ſolu.matri.& in l.ij.circa fi.de dote prælegata.nam & ipſe pa-
ter eo ipſo ꝙ conceſsit licentiã recedẽdi,videť etiã voluiſſe ꝙ do
tem rehabeant,vnde viuere poſsint:per ea quæ no.in l.ſi lõgius
§.ſi filiusfami.circa fi.gl.mag.ff.de iudi.& ita refert Bal.Cyn.de
facto reſpondiſſe in ciuitate Peruſij:& idẽ tenet Bal. & Ang.in
l.ſi cũ dotẽ.§.trãſgrediamur.ſol.mat.Si verò nõ cõceſsit licẽtiã,
imò cõtradixit tũc ꝑcedit q.circa quã dic ꝙ ſi habebat iuſtã cau
ſam recedẽdi puta qa poterat pacificè viuere cũ patre , quod in
totũ relinquiť arbitrio iudicis:tunc deberet filius audiri per ea q̃
in ſimili notanť de vxore cui maritus relinquit alimẽta in domo
ipſius teſt.ſi non põt ibi pacificè viuere, vel honeſtè põt petere
ſibi miniſtrari alimẽta extra domũ in l.Caio.§. Imperator.ff. de
ali.& cib.leg.aliàs ſi nõ haberet iuſtã cauſam,nõ deberet audiri:
quia innititur contra pietatem paternam:& ſicut non teneť ſibi
dare legitimam,ita nec reſtituere dotẽ,niſi in caſu ſolu.matri.&
adde hic quod no.Bar.in l.contra.§.j.ff.rerum amotarum.

LEX III.

1 ADuerſus. †In hoc iudicio vniũt ſubtracta,hære-
ditate iacẽte ab altero ex hæredibus:
ideo nõ põt intẽtari crimẽ expilatæ hæreditatis pro il-
lis.h.d.Pro declaratione gl.j.opp.tribus modis. primo
de l.diuus.ff.de crimine expila.hæredi. vbi tale crimẽ concurrit
cum alia actione ciuili,& nõ odioſa.iſte tex.vult contrarium:ꝙ
ceſſet quãdo datur alia actio nõ odioſa:vt fami.erc.ex gl.colligũ
tur tres ſolu.prima.ꝙ hic ideo non concurrit:quia nec fuit com-
miſſum.nam vt cõmittatur,requiriť dolus:ſicut in furto. nam cũ
vnus ex cohæredibus poſt aditã hæreditatẽ aliquã rem cõmunẽ
cõtrectat,nõ præſumiť doloſè facere:nec cum malo animo : ſed
ratiõe partis quã habet in ea.vt in l.meritò.ff.pro ſoc.iſta nõ pla-
cet quia alia ratio reddiť in tex.in fi.quod ideo non poteſt inten
tari,quia alia actio cõpetit:nõ quia nõ ſit cõmiſſum,nam poteſt
eſſe ꝙ doloſè.Ideo gl.ſoluit alio modo ibi:dũ dicit[alia ẽm &c.]
ꝙ iſtud crimẽ nõ cõcurrit cum alia actione actione,quæ oriatur
ex eodẽ crimine,vt hic.nam actio fa.erc.pro rebus ſubtractis vi-
detur oriri,ex eodẽ crimine , & ex eadẽ ſubtractione: ſed cũ alia
actione quæ nõ oriatur ex eodẽ crimine, ſed detur ratione poſ-
ſeſsionis:vt eſt rei vend.vel peti.hæred.bene poteſt concurrere:
vt in l.contraria.ibi ergo ſubtrahens non erat cohæres:& ſic põt
vel hoc crimine accuſari,vel conueniri peti.hæredita.& eodem
modo hæc petitio hæreditatis bene poſſet cõcurrere: & propter
eam non excluderet hoc crimen:ſed propter actio famil.erc.quę
facit ipſum ceſſare:& iſtam ſol.ſequitur Cyn. Alij dicunt ꝙ ibi
contra diuerſos:hic contra eundem.Sed oppo.ſecundò ꝙ iſtud
crimen non cõmittatur:& ſic nõ habebat dubium iſta lex: vt in
l.ij.ff.de cri. expil.hære.Sol.verum eſt ſi hæreditas erat adita,&
poſſeſsio apprehenſa:nam tunc cõmitteretur furtum : quod eſt
crimen ordinarium:& ſic facit ceſſare extraordinarium : vt eſt
iſtud.hic autem debet intelligi:vt habeat dubium.ꝙ poſ.nõ erat
apprehenſa:vnde non committitur furtum : iuxta ea quæ plenè
habentur in l.ſi homo.ff.de vſuc.ideo recurritur ad hoc crimen
extraordinariũ:quod cõmittitur cum ceſſat furtum;tamen pro-
pter aliam actionem non intentatur:ſed opp.ꝙ nõ referat fuerit
apprehenſa poſ.vel non:vt l.& puto.§.ij.& l.qui erat.ff.e.Sol.il-
lud verũ in fa.erc.quæ cõpetit ſiue poſ.erat apprehenſa, ſiue nõ
tempore ſubtractionis:ſed aliud eſt crimen
expila.hære.Vltimò in glo.fi.oppo.qđ imò
debeat cõcurrere cum act.fa.erc.qa crimen
expil.hære.ꝑponitur ad pœnã extraordina
riam imponendã ſed act.fa.erc.ad res ſub-
tractas cõſequendas,vnde cum tendant ad
diuerſa,nõ debet altera per alterã impediri:
maximè poſtquã vna eſt finita & termina-
ta.iuxta ea quę habenť ſ.ti.j.l.ex morte. Gl.
ꝓpter hoc mirať de iſto text.& dicit ipſum
debere intelligi in act.in factũ.quæ oriť.ex
quolibet crimine ad conſecutionẽ dãni vel
intereſſe.iuxta ea quæ habenť in l.nec quicquã.ff.pro ſocio.& l.
querela.j.de fal. vt illa tanquam extraordinaria non concurrat
cum iſta:quæ eſt ordinaria. Cæterum accuſatio huius criminis
ad pœnam extraordinariam imponendam non videt glo.quare
debeat ceſſare propter hoc quòd iſta actio competebat: licet lo-
quatur fortè ſub dubio.

a ¶Recedere. Adde Petrũ de Anc. in cõſili. ccxxxix. vide eundem Pau.& Alexã. de imo.in l.ſi cõſtante.§.trãſgrediamur.ff.ſol.mat.

b ¶Dat libros. Adde Bar.in l.donationes.§.pater.ff.de don. & Bald.in l.oĩmõ.in §.imputari.ã:de inoff.teſt.& Bart.in tract.de duobus fratribus.

2 ☞Si pater filio doctori dat libros & ueſtes doctorales, & alia ſimilia quæ doctori conueniunt,ſtatim efficiuntur quaſi caſtrenſis peculij,& ſtatim ualet donatio: nec communicantur cum fratribus,nec debent ei computari in portionem ſuam.

3 Si eidem prædia,talis donatio non tranſit in quaſi caſtrenſe peculium.

Quid ſi donaret aliquas res mobiles.

4 In his quæ donantur filio militi ab alio quam à patre : occaſione tamen militiæ (puta à commilitone) tranſeunt in caſtrenſe peculium:& ſi donantur à patre,an uideãtur donata potius cauſa filiationis,quam cauſa militiæ?

LEX IIII.

1 SI filiusfa. † Caſtrẽſia in diuiſiõe deducunť præ-
cipua . Secus ſi non ſunt caſtrẽſia.h.d.
b Bart. † Not.hic caſum ꝙ ſi pr̃ filio doctori dat libros [b]
& veſtes doctorales,& alia ſimilia quæ doctori conue
niunt,ſtatim efficiuntur quaſi caſtrenſis peculij: & ſtatim valet
donatio:quia filiusfa.quantum ad caſtrẽſe peculium pro patre-
famil.habetur,vt in l.ij.ff.ad Maced.nec poſſet poſtea reuocari.
nec debent cõmunicari cum fratribus,nec debent ſibi cõputari
in portionem ſuam,ſed debet ea habere pręcipua:& reliqua de-
3 bent cõmuniter diuidi.†Secundò not.ꝙ ſi donat eidem prædia,
talis donatio non tranſit in quaſi caſtrenſe peculiũ:& idem eſſet
ſi donaret res mobiles non aptas ad militiam legalẽ: niſi iſta do-
naret vt vẽderet,& emeret libros,vel alia apta ad ſciẽtiam lega-
lem ſecundũ Guil.de Cug.talis enim donatio nõ valuit à prin-
cipio,ſed morte cõfirmatur:ſi non fuit reuocata. quæ poteſt re-
uocari vſq; ad mortẽ,vnde licet hic in ver.[prædia autem.]di-
catur quod non ſint caſtren.pecu.non tamen aliud dicit an de-
beant eſſe ſua præcipua vel non:vnde debet diſtingui an dona-
tio fuerit reuocata:& tunc ſunt præcipua illius, ſicut caſtrenſia:
vt j.eo.l.filiæ.aut fuit reuocata:& tunc ſecus.ar.j.de colla.l.ſi do
4 natione.† Vltimò not.ꝙ in his quæ donantur filio militi ab alio
quã à patre,occaſione tamẽ militiæ,puta à cõmilitone trãſeunt
in caſtren.pecu.indiſtinctè:ſiue ſint mobilia, ſiue immobilia: &
ſiue apta ad militiã,ſiue non:quia non niſi cauſa militiæ fuerunt
donata,ſed quando donantur à patre ſi non ſunt apta ad militiã
videntur potius donata cauſa filiationis quã cauſa militiæ, hæc
eſt ratio huius l.facit l.ij.de caſtren.pecu.

2 ☞Iniuria & offenſa cenſetur remitti tacitè ſi partes poſtea familiariter & amicabiliter ſe tractent,& ad inuicem ſibi ſeruiant:& hoc in iniuria uerbali.

Quid in iniuria reali?

3 Teſtator habens plures ſeruos, ſi in teſtamento dixit cuilibet ex ſeruis meis relinquo tantum,an per hoc uideatur remittere offenſam illis à quibus fuit offenſus?

LEX V.

1 IN ipſius. †Iudex diuiſionis nõ debet ſequi vo-
luntatem teſtatoris à qua ipſe receſsit
expreſsè vel tacitè:ſed ſequi debet vltimam volunta-
tem in qua remãſit.h.d.& eſt pulchra. Quidam enim
teſtator cum fuiſſet grauiter offenſus à duobus ſeruis iratus cõ-
tra eos mandauit in teſtamẽto ꝙ vnus poneret in perpetuis car-
ceribus,alter aũt vẽderetur exportãdus vltra mare: iſta volũtas
ſi ab eo nõ fuiſſet receſſum, fuiſſet ſeruanda vno ex hæredibus
hoc petente:etiam ſi alij contradicerent per l.his cõſequenter.§.
ij.ff.eod.quæ vult ꝙ vnus ex hæredibus poſsit compellere alte-

a ℂFamiliariter. Adde gl.in §.in ſumma.inſtit.de iniu. & Bal.in auc.ſi teſtis.j.de teſt. & vide Alexã.in l.j.ff.de pact. & adde ꝙ etiam iniuria intelligit remiſſa, ſi vnus cõſtituat tutor ab altero l.Athletæ.& ibi gl.& Bar.ff.de excu.tu.& in §.Itẽ propter inimiciti.§.& ibi gl. & doct.inſti. de exc.tu. Itẽ ꝑ indicia præſumit remiſſa: vt qñ vnꝰ ſeruit alteri vt ꝑ Bal.hic. Et alium caſum vide ꝑ eundẽ in c.j.colũ.iiij.de prohi.feu.alie. per Fede.Itẽ legatũ factũ ꝑ vnũ alteri.l.iij.& ibi Bar.ff.de adi.le. Et qñ intelligat remiſſa ꝑ ſalutationem. vide per Archi. in ca. olim.de iniur. & dãno dato. Franciſ.Cur.

rum ad ſeruandam voluntatem defuncti: licet ex ea nullum commodum conſequerentur. Nam potuit vindictam ſumere de ſeruis ſuis:vt j.de emen.ſer. per totũ ſecundùm Gul. de cug. ſed hic filijs inſtantibus ꝙ ſeruaretur:vxor defuncti contradicebat aſſerẽs ꝙ defunctus ei perceperat:& in gratiam ſuã eos reduxerat: & ſic ab illa diſpoſitione tacitè receſſerat: & oſtendebat quia poſtea grata ſeruitia & merita impenderũt ita ꝙ manifeſtè poterat cõprehendi voluntas defuncti:vnde petebat ꝙ dicta volũtas non ſeruaretur.Imperator reſpõdet ꝙ ſi ita eſt,non debet ſeruari:quia fuit in ſua pote-
2 ſtate ab illa recedere.† Allegatur iſta l.ꝙ iniuria & offenſa cẽſetur remitti tacitè, ſi par-
a tes poſtea familiariter & amicabiliter ſe tractent,& ad inuicem ſibi ſeruiant: & hoc in iniuria verbali in reali verò magis eſt dubiũ ſecũdũ Guil.de cu. qui remittit ad not.
3 in l.ſi non cõuitij.j.de iniur. † Sed quæro,ſi iſte teſtator haberet plures ſeruos, & in teſtamento dixit cuilibet ex ſeruis meis relinquo tantũ,an per hoc videatur remittere offenſam illis duobus? Et certè ſi cõprehẽderent in iſta gñalitate, videretur remiſiſſe, ſed dic ꝙ non cõprehendũtur.vt l.Lucius.§.Lucius titius.ff. de lega.iij.oportet ergo ꝙ ſpecialiter aliquid gratum exhibeat contra illos offendentes,vt videatur eis remiſiſſe offenſam.

LEX VI.

1 EA quæ. † Nomina debitor.per hoc iudiciũ non veniunt diuidenda cum ſint ipſo iure diuiſa.h.d.Sed bene veniunt adiudicanda,cum expedit quod dic.vt l.ij.in fi.cum l.ſeq.ff.eo.

LEX VII.

1 SI qua † In hoc iudicio per officiũ iudicis deſeruiẽs huic actioni res prelegatę vni ex hæredibus adiudicantur ei cui prelegatæ ſunt:nõ ergo iure actionis fit iſta adiudicatio:quia iſta actio datur ad diuidendum hæreditatem & etiam ad iudicandum quando aliter non poteſt commodè diuidi & ſic adiudicatio ſuccedit loco diuiſionis hic verò non prelegata ſunt hæreditatis.

2 *☞ An in uno & eodem libello poſſim petere quod hæreditas patris uel matris (quæ ſunt communes inter te & me) diuidantur?*

LEX VIII.

1 BOna. † Pro pluribus hęreditatibus diuidẽdis inter eoſdem vnum ſolum iudicium fa.erciſ.habe-
2 re ſufficit.h.d. † Et ſic in vno & eodẽ libello poſſum petere ꝙ hæreditas patris vel matris (quæ ſunt communes inter te & me) diuidantur nec eſt dare duos libellos vel duo iudicia agitare licet pro qualibet earum detur mihi actio fa.erciſ.& ſic duæ actiones tamẽ quia ſunt eiuſdem generis & formę,ſufficit ꝙ vnica initietur pro ambabus:imò etiã ſi eſſent plures:vt patet hic.& ff.e.l.cohæredes.§.de pluribus ſimiliter.ff.pro ſocio.l.actiones.§.ſi communis.& l. non eſt nouum.ff. de actio.emp.ſed quando non ſunt eiuſdem generis & formę,videtur ꝙ requirantur diuerſi libelli per ea quę no.Bar.in l.edita.§.de edẽ.in materia cumulationis.Sed in cõtrarium quòd ſufficiat etiam tunc vnus libellus:vt l.ſi idem cum eodem.ff.de iuriſ.om.iud.& quod no.in c.querelam.de ele. Breuiter dici põt pro primo caſu quando ſunt eiuſdem generis & formæ, ſufficiat vnus libellus: nec habeatur ꝓ pluribus,ſed in ſecundo caſu licet ſufficiat vnus libellus,tamen reputantur tot libelli quot ſunt actiones diuerſę, & etiam res quæ petuntur,& hoc eſt vtile ſi deberet ſolui gabella ex forma ſtatuti:quia in primo caſu vnica tãtum ſoluetur. In ſecundo pro tot libellis quot ſunt res vel actiones diuerſæ in eadem chartula deductæ facit quod no.in l.j.ff.ad treb. & tot videbantur iudicia,& tot conte.litis.& tot ſententiæ & ſic poterit valere in vna,& in altera non:ſed in primo caſu:quia eſt vnum iudicium & vnica ſentẽtia,non poteſt pro parte valere,& pro parte non:vt l.in hoc iudicio.ff.eo.Tene menti: quia notabilia ſunt: licet per doc.non tangantur.

LEX IX.

1 NOn eſt. † Hęc actio eſt bonęfidei,& in ea veniunt fructus etiã cõſumpti: ſicut in petitione hæreditatis.h.d.Et pone caſum ꝙ quædam hæreditas erat communis inter te & me,tu tamẽ ſolus poſſedisti bona inde,credens te ſolũ hæredẽ, & fructus percepiſti, & conſumpſiſti:ego peto hæreditatẽ diuidi,& te condẽnari ad fructus ꝑceptos ex mea dimidia.Tu dicis ꝙ ſunt conſumpti,& ꝙ bonæ fidei poſſeſſor,nõ tenetur reſtituere fructus cõſumptos:etiam ſi ſit effectus locupletior,imò eos lucrat pro cultura & cura.inſti. de acqui.re.do.§.ſi quis à nõ domino.& l.ex diuerſo.in princ.ff. de rei ven.ſed certè aliud in rei ven. quæ eſt actio particularis, & ſtricti iuris.Aliud in peti.hære.quæ eſt vniuerſalis,& bonæ fidei:in qua veniunt fructus conſumpti,ſi poſſeſſor bonæ fi.eſt effectus locupletior.l.item veniunt.§.pridie.ff.de peti.hære. Idem ergo in actio.fa.erciſ.quæ ſimiliter eſt bona, & vniuerſalis ſpe & aptitudine etiam plus quã peti.hære.vt l.ſi filia.ff.fa.erc.cum ibi no.Bar.tamen videtur tenere in d.l.ex diuerſo.ꝙ etiam in rei ven.veniunt fructus conſumpti:ſi ex eis poſſeſſor bonæ fi.ſit effectus locupletior ex æquitate.l.ſi inter me & Titium.ff.ſi certum peta.non ſolum in fructibus naturalibus, quorum fuit effectus dominus:ſed etiam in induſtrialibus, quorum fuit effectus dominus.

2 *☞ Si teſtator non diſtribuat bona hæreditaria inter omnes heredes, ſed uni tantum facit aliquod prælegatum,quod ille poſſit repudiare portionem hæreditatis,& retinere prælegatum.*

Si diſtribuit bona inter omnes,an repudiando quis portionem,uideatur etiam repudiare illam aſsignationem?

3 *Clauſula generalis,an limitetur per ſpecialem præcedentem, uel ſequentem? an autem per eam augeatur ſpecialis.*

LEX X.

1 QVoties. † Si teſtator inter plures vniuerſaliter inſtitutos diuidat bona hęreditaria inæqualiter:ſeruãda eſt diuiſio per teſtatorẽ facta:licet nõ conueniat portionibus hæreditarijs:dũmodo nullus fraudetur quarta quæ ſibi debetur à iure:& verba generalia ſequentia intelliguntur & regulãtur ſpecialia præcedẽtia non autẽ per ea cẽſetur à ſpecialibus receſſum.h.d.Et pone caſum ꝙ teſtator inſtituit duos vel quatuor hæredes vniuerſaliter & æqualiter poſtea in eodẽ teſtamẽto(ne inter eos oriretur diſcordia in diuidendo) cuilibet eorum aſsignauit certa bona pro parte ſua: quòd omnia bona remanent diuiſa& iſta diuiſio non fuit æqualiter facta:ſecundũ quòd facta fuit inſtitutio:quia bona aſsignata vni valebãt plus quã aſsignata alteri: iſti ſunt hæredes,æqualiter, & æqualiter agere poſſunt cõtra debitores hæreditarios:de rebus aũt corporalibus ſic per teſtatorẽ diſtributis nõ ſunt æquales:ideo partẽ in eis habent iure hæreditario.ſ.æqualem:alteram verò partem habẽt iure prælegati:vt l.ex facto.ff.de hær.inſti. ideo ſi alter cui minus fuit aſsignatũ, nõ habet integrã quartam ſuæ portionis quæ ſibi debetᷓ,vel pro legitima debita iure naturæ, vel pro falcidia iure inſti.dicta diuiſio debet ſeruari:ſalua falcidia,vel quarta:vt ſibi ſupplcatur.Sed pone ꝙ aſsignauerat ſeruos inęqualiter poſtea in fine teſtamẽti rogauit hæredes vt haberet iſtos ſeruos recõmendatos,& bene tractarẽt, dicebatur ꝙ videbatur propter hoc receſsiſſe ab illa aſsignatione:quia eos ſeruos recõmẽdauit omnibus hæredibus.Si ergo mihi recõmendauit illos quos tibi aſsignauerat ,vr̃ ab aſsignatione receſsiſſe:alias nõ poſſem ipſos habere recõmendatos.Contrariũ tamẽ determinatur,quia hanc generalẽ recõmendationem cenſeᷓ retuliſſe ad quẽlibet eorum pro illis ſeruis qui ſibi aſsignati erãt:nõ pro aliis qui erant alijs aſsignati,& ſic non videtur recõmendaſſe eos ſeruos omnibus hæredibus,ſed omnes illis hæredibus quibus erãt aſsignati.h.d.in effectu.In tex.ibi.[ſucceſsionem ſuam diuidit] i.bona hæreditaria:quæ non ſunt hæreditas,nec ſucceſsio,cum illa conſiſtat in iure etiam aliquo corpore:vt in l.hęreditas.ff.de peti.hære.& iſta erat cauſa dubitandi:quia ſi eos æqualiter inſtituit hæredes,& poſtea diſtributionem bonorum facit inæqualiter,videbatur non ſeruanda:ſed potius inſpiciendam eſſe æqualitatem factam in inſtitutione, tanquam in principali:vt illa ad ſe traheret ad ſe bona hæreditaria: quæ ſunt acceſſoria:ſed contrarium eſt:quia licet inæqualiter inſtituerit,poterat tamen alteri eorum facere prælegata:quæ etiam erant ſeruanda:vt ſ.eo.l.qua fideic.petitio:eodẽ modo ſi diſtribuit omnia bona inter eos

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

cum talis diſtributio vim habeat pręlegatorū:vt l.ex facto.ff.de hęr.inſti.† Aduerte tamē ad vnū ſatis notabile:q̄ ſi nō diſtribuat inter oēs:ſed vni tm̄ facit aliquod pręlegatum:ille pōt repudiare portionē hæreditatis,& retinere prælegatū:ſed qn̄ diſtribuit inter oēs talis diſtributio licet habeat vim prælegati,nō tamē ſuccedit loco portionū hæreditariarū:& ideo ſi quis eorū repudiaret ſuam portionē hęreditatis,in qua fuit inſtitutus,nō poſſet retinere bona ſibi aſsignata pro ſua portione:quia loco illius ſuccedit illa aſsignatio:ideo repudiādo portionē, etiā illam aſsignationē repudiare videtur.tex.eſt ſing.in l.quid ergo.la ij.ff.de le.j.cum ſi.præcedē.& l.filio pater.cum ſeq.quæ cōtinuantur:tene menti ſingulariter.In text.ibi.[commendanda putauerit hæredibus.] quid ſi nō erant niſi duo hæredes,& vni aſsignauit ſeruum,alteri nullum aſsignauit:poſtea verò loquēdo in plurali cōmendauit hæredibus ſuis ſeruum:certè iſtud plurale non poteſt referri ad illum ſolum qui aſsignauit:ſalua ratione recti ſermonis:& ſic videtur incluſiſſe alium cui nullū aſsignauit.videtur per hoc receſsiſſe ab aſsignatione.ar.eius quod no.per gl.in l.Mæuius.§.cum qui.ff.de leg.ij.per l.legatorū.§.qui plures.eo.ti. Cogita.qa ſuper hoc dubito:cum ratio faciat pro iſta parte:ſed alia ratio facit in contrariū:q̄ ita cito non cenſeť pœnituiſſe:vt l.nam & ea.cum ſibi no.ff.de condi.& demonſt.† De materia aūt huius ſi.an clauſula generalis limiteť per ſpecialē præcedentē:vel ſequentē:an aūt per eam augeať ſpecialis dic vt pleniſsimè, ſubtiliter, & profundè tractatur per Bart.in l.quæſitum.§.j.ff.de fun.inſtru. Pro declaratione glo.j.quæ eſt nota.& propter eam allegať pluries iſta l.præmitte q̄ tex.loquitur quando teſtator expreſsè aliquos hæredes:inſtituit vniuerſaliter:& ſic apparet q̄ voluit facere teſtamentū,licet poſtea diſtribuerit bona:quæ diſtributio potuiſſet fieri etiam in codicillis:cum habeat vim prælegatorum:quæ poſſunt in codicillis relinqui.Sed pone qđ non apparet aliquos inſtituiſſe:ſed bene apparet quod in præſentia teſtium & notarij diſtribuit bona inter filios,vel alios venientes ab inteſtato: & quia iſta diſtributio poteſt fieri tam in teſtamento quā in codicillis vt dictum eſt:dubitatur quid præſumēdum ſit voluiſſe an teſtari, an codicillari : & an decedere teſtatus, vel inteſtatus: & vtilitas huius inueſtigationis eſt:quia ſi haberet poſthumum de quo nullam mentionem feciſſet,ſi voluiſſet facere teſtamētum, rumperetur per natiuitatem poſthumi præteriti , & ſic etiā illa aſsignatio quæ eſt ſequela teſtamenti:non ſic ſi voluiſſet codicillari:quia codicillus vel vltima voluntas non rumpitur per natiuitatem poſthumi:vt j.de codicil.l.j. & ſic illa aſsignatio remanet firma:ſalua tamen portione poſthumi.glo.mirabiliter diſtinguit:aut hoc fecit in voluntate ſolenni.i.corā vij.teſtibus, & tūc cenſetur voluiſſe facere teſtamentum:aut fecit ſine ſolennitate requiſita:vt coram duobus vel tribus:& tunc gloſ.diſtinguit an fecit aſsignationes per quotas , & idem ſi dicatur quomodo pōt dici teſtatus ſi non adhibuit ſolennitatē.reſpondetur quod cum inſtituit filios poteſt teſtari ſiue ſolennitate : vt in l.hac conſultiſsima.§.ex imperfecto.j.de teſt.& j.eo.l.ſi.non tamen præſumitur quando non facit expreſſam inſti.niſi alterum de duobus faciat:vel q̄ adhibeat debitam ſolennitatem,vel quod diſtributionem faciat per quotas.Si verò per ſingulas res tunc cenſetur voluiſſe codicillari:quando autem facit expreſſam inſtitutionem, non refert an adhibeat ſolennitatem,vel non ſi teſtatur inter filios:nec refert faciat diſtributionem per quotas , vel per ſingulas res:quia ſemper præſumitur voluiſſe teſtari:& valet teſtamētum iure ſpeciali:ita intellige quod not.j.eo.l.filij.in glo.Item eſt vtilis iſta inueſtigatio propter id quod no.per glo.in aut. nouiſsima.§.de inoffic.teſta. quia quando apparet quod voluit teſtari,debet relinquere legitimam iure inſti.aliàs non valeret.Secus ſi voluit decedere inteſtatus. Illud tamen dictum non videtur procedere niſi quando aliquos vniuerſaliter inſtituiſſet: & non quotam , ſed aliquam rem particularem reliquiſſet. Si autem æqualiter inter filios diſtribueret:quia iſta diſtributio loco portionum hæreditariarū ſuccedit:non poteſt filius conqueri quod ſibi non eſt relicta iure inſti. Tene menti iſtam gloſſ. ſecundum quam Baldus dicit ſe plures conſuluiſſe:& quod non habemus meliorem.aliæ glo.ſunt per prædicta expedictæ.

1 ☞ Statuta excludentia fœminas extantibus maſculis ſunt contra ius commune.

LEX XI.

1 INter filios. † Hæreditas patris iter filios maſculos & fœminas æqualiter diuidēda eſt.h.d. † Et ſic patet
2 q̄ ſtatuta excludentia fœminas extantibus maſculis ſunt contra ius commune.Item intellige iſtam l.in bonis allodialibus.Secus in feudalibus.quæ non tranſeunt ad fœminas:ſed ad maſculos tantum.

a ¶ Peculium aūt ꝓfectitium. Quid ſi peculium ꝓfectitium. vide per doc.in rub. extra de pecu.cle.

2 ☞ *Lucrum acquiſitum per filium ex peculio profectitio,an mortuo patre diuidi debeat inter omnes?*
3 *Si filius non habet peculium profectitium,debitum contractum per eum uiuente patre, non onerat fratres,ut teneantur ſoluere pro eo,ſicut nec patrem:etiam ſi communiter uixerent,& quid ſi ſit contractum poſt mortem patris? & nu.4.*
Si pater tale debitum ſoluit pro filio,an debeat filius ſibi in ſuam portionem computare,cum uenit ad diuiſionem cum fratribus.
4 *Quid ſi tale debitum obueniat ex culpa ipſius filij,ut quia captus ab hoſtibus,uel latrunculis?*
Quid de impenſa quam pater ei fecit in ſtudio?

LEX XIII.

1 CErtum. † Peculiū ꝓfectitiū,vni ex filijs cōceſſum mortuo patre diuidiť inter oēs ꝓ portioibus hęreditarijs:deducto tm̄ eo in quo ille filius erat obligatus ex cōtractu peculiari.h.d. Nam ex illo cōtractu ipſe filius erat obligatus ſuo ꝓprio nomine inſolidum: pater verò de peculio,& iſta obligatio patris quæ erat prætoria: diuidiť inter oēs filios & hæredes:& ſic creditores pn̄t quēlibet ex hæredibus cōuenire pro rata.Item pn̄t illū filiū cōuenire inſolidū ex ſua obligatiōe:quia tm̄ iſtud eſt debitū peculiare:& ſolutio debet fieri de ipſo peculio:vt l.frater à fratre.ff.de condict.inde.idcirco iſte filius debet à fratribus cōſeruari indēnis:& cōſeruatio eſt vt de illo peculio detrahat tm̄ quantū aſcendit debitum:ſi iam cōdēnatus eſt:ſed ſi nō eſſet condemnatus,debet ſibi cauere de cōſeruando ipſum indēnē:vt ſubtiliter habetur in d.l.frater à fratre.In tex.ibi:in hæreditate diuidēda.nō dicit cōferenda.nam illa cōferuntur quæ ſunt illius qui cōfert bona quæſita per eum poſt emācipationē,quæ ſunt ſua:& in filia quæ confert dotē:quæ ſimiliter eſt ſua,vt l.iij.§.ſed verū.in ſi.ff.de mino. Pe-
a culiū aūt ꝓfectitiū[a] nō eſt ipſius filij cui datū fuerat:licet eſſet in ſua adminiſtratione.Sed mortuo patre deſinit eſſe peculium, & idem iuris eſt de ipſo quod de alijs bonis hæreditarijs,vt diuidā-
2 tur pro hęreditarijs portiōibus.Sed † quid de lucro acquiſito per filiū ex dicto peculio:loquor de iure hodierno, quo filius eſt capax aduētitiorū:q̄a de iure iſto nō erat dubiū q̄ etiā illud veniebat diuidendū inter omnes filios.Bart.tenuit q̄ dimidia pars lucri attribuatur labori,& operi ipſius filij,& ſic cēſeatur aduentitium,& ſuū ꝓpriū:& quouſq; pater vixit debuit habere vſumfructū lucri:altera verò dimidia attribuať ipſi peculio:& illa veniat diuidēda inter omnes,inter quos etiā ille idē filius reputabatur.l.ab omnibus.§.pe.de leg.j.Bal.hic videtur tenere q̄ imò totū diuidatur:quia filius cenſeť operatus,patri,& nō ſibi,quod poſſet ꝓcedere ſi hoc appareret:aliàs præſumiť operatus ſibi.Quod aūt integra dimidia attribuať labori & opibus ſuis,nō approbat Bal.ſed dicit relinquendū arbitrio iudicis, & ſecūdū conſuetudinē loci.poſſet eīm cōtingere q̄ modica opa & modicus labor filij verſatur.Tangit etiā hic Bald.aliquas q.vtiles ſecundū Nic.Mat.quæ cōueniunt illi tractatui quem fecit Barto.de duobus fratribus.& Bal.ipſum cōpleuit. In text.ibi. [obligatus fuit.] ex quibus cōtractibus ipſe filius pōt inſolidū cōueniri mortuo patre,ſi ſibi ſucceſsiſſet vltra legitimā:ſi aūt nō ſucceſsit vel nō vltra legitimā:vt ſi fuit exhæredatus:vel repudiauit hæreditatem, nō pōt cōueniri niſi quatenus facere pōt:vt ff.quòd cum eo.l.ij.
5 & per totū.† In tex.ibi.[vltra nō pōt.] Not.q̄ ſi filius nō habet peculiū profectitiū,debitū cōtractū per eum viuente patre non onerat fratres,vt teneanť ſoluere pro eo:ſicut nec patrem,vt j.nē filius pro patre:per totū etiā ſi cōmuniter viuerent,& lucra inuicem cōicabāt:quia nō ꝓpterea videbať cōtracta inter eos ſocietas:cum nō cōtemplatione ſocietatis cōtrahēdę:ſed ꝓpter patrē quem ſequi tenebanť,cōmuniter ſic viuebant.Si ergo pater tale debitū ſoluit pro filio,debet filius ſibi in ſuam portionem computare cum venit ad diuiſionem cum fratribus : ſiue deſcendat ex contractu,ſiue ex delicto:circa quod vide per Iacob.de Are.
4 & Barto.in l.ſtichus.ff.de pecu.leg.† Sed ſi facto ſuo vel culpa

a ¶Ex cōtractu innominato. quot ſint cōtractus innominati. vide per Ang. in l. naturalis. ff. de præſcri. ver. Et an cōtractus innominatus ſit loco pœnitentiæ vide gl. & doc. in l. ſi cū fundū. ff. de pac. Fallit fauore dot. vt i l. ſi ego in §. j. ff. de iu. do. bar. in l. ij. in §. ſi pecu. in fi. de don. Bal. in l. ſicut ad fi. C. de act. & ob. in l. mandatū. in iij. col. C. manda. in l. ſi cum ſocero. in vlt. colū. C. de iur. do. & in c. j. ad fin. q ſucceſ. feudū jdare teneātur. in vſibus feud.

tale debitū obueniret: vt qa fuit captus ab hoſtibus, vel latrūculis, et pater ipſum redemit, cēſetur hoc feciſſe cauſa pietatis, & nō teneret̃ in ſuā portionem computare. vt j. de capt. l. liber. ſicut nec impenſam quā pater ſibi feciſſet in ſtudio. vt l. quę pater. ff. e. ſi verò contraxit debitum poſt mortem patris tēpore quo ſimul viuebant, & lucra inuicē cōmunicabant, modo quia videbatur cōtracta ſocietas omniū bonorū, iuxta no. in l. Titium & mæuiū. §. altero. ff. de admi. tu. tale debitum deberet cōmuniter ſolui: ſi cōcernat commodū ſocietatis, aliàs ſecus, vt ſi culpa ſua fuit contractum, vt l. cū duobus. §. dāna. cū §. ſe. ff. pro ſo. Non ſunt alia.

2 ☞ *Si inter duos fratres una & eadem res fuit diuiſa, puta unum prædiū, & dimidia quā unus habuit ex diuiſione fuerit euicta, quādo nō teneatur alter de euictione?*

3 *Diuiſio, an ſit contractus innominatus?*

4 *Si feudum alicui obuentum ex diuiſione reuertatur ad dominum, quia deceſſit ſine filio maſculo, licet relicta fœmina, an poſſit fœmina agere de euictione? & quid ſi alius frater euincat?*

LEX XIIII.

1 SI familiæ erc. †Ex diuiſione etiā facta iudice mediante tenetur quis de euictione per actionē præſcrip. verbis, niſi fuerit expreſsè

2 actum contrariū. h. d. †In tex. ibi. [euentum.] i. periculum. In tex. ibi. [pro parte agnoſcere:] quia ſi prædium quod tibi fuit euictū, valebat centū: medietas debet eſſe deperdita ad damnum tuū, quā habebas tuo iure altera dimidia quā habebas à fratre, debet eſſe perdita ad damnū illius debet ergo frater tuus te reſtaurare de illa dimidia: & ſic eritis æquales: loquitur ergo hic ſecundū Guil. de cu. qn̄ fuit euicta res, quę in totū erat tibi adiudicata: ſi autem vna & eadē res fuiſſet inter vos diuiſa: puta vnū prædium, quod videbatur commune pro indiuiſo: & tunc fuit diuiſum, ſi dimidia quā habuiſti ex diuiſione fuit euicta, ſiquidem facto & culpa fratris tui, quia obligauerat partē ſuā pro indiuiſo. Et ſic portio quæ tibi euenit pro diuiſo: quatenus habes ab eo, remanſit obligata: vt l. ſi conſenſit. §. fi. ff. qui. mod. pig. vel hypo. ſol. & creditor à te euicit per hypothecariā, ſimiliter agēs de euictio. ſi aūt ſine facto fratris tui, vt quia erat aliena, nō debetur euictio quia ſicut tibi ablata eſt tua dimidia: ita poterit auferri fratri tuo altera dimidia, in qua euidens habet idem ius: & licet non auferatur, vel quia ille non vult: vel quia non poteſt taliter impeditus: vel quia ſuccubuit cum eo, licet tecum obtinuerit: hoc debet cedere lucro ſui: & ſic non tenetur de euic. ſecundum Guil. de cu. quod tene menti. facit s. de inoffic. teſta. l. cum duobus. Videbat̃ autem quod in diuiſione nō veniret euic. quia quilibet videretur in ſe ſuſcepiſſe periculum ſuæ patris. ar. ff. de actio. emp. l. ſi iactum: ſed contrarium eſt: imo in dubio non videtur aliquis eorum ſuſcepiſſe in ſe periculū, niſi expreſsè fuerit dictū, vt hic in ver. [vt vnuſquiſque &c.] ſecundū eūdē Guil.

3 †Opp. pro declaratione glo. ꝙ non agatur ac. præ. ver. quia illa

a datur ex contractu innominato: a diuiſio verò non videtur contractus innominatus: ſed potius diſtractus communionis gloſſ. dicit ꝙ imò: quia in ea vertitur quædā permutatio: ſi enim vnus fundus adiudicatur ſibi, in quo frater tuus habet dimidiā: & alter fundus adiudicatur ſibi, in quo tu habes dimidiā: videris dimidiā quā habes in illo permutaſſe cum dimidia quam ille habet in tuo: & permutatio eſt contractus innominatus ex quo oritur actio præſcri. verb. vt j. de rerū permu. l. ex placito. & not. in l. j. ſeu ſuper rubrica. Secundò oppo. de l. ſi fratres. j. titu. ij. Solu. ibi ſciebas fundum qui tibi obuenerat in partem eſſe alienum: quæ ſcientia impedit agi de euictio. vt j. de euic. l. ſi fundum. hic ignorabas. Sed cōtra tertiò: quod etiā ſi ſcibas agere poſsis ſaltē ad reſtitutionē veri pretij: licet nō ad intereſſe: vt l. emptorē. §. fi. ff. de actio. emp. Gl. dicit ꝙ ibi loquit̃ in emptore: hic in diuidente: qui ſciebat rem ſibi adiudicatam eſſe alienam qui nihil poteſt petere, etiam æſtimationem verā: qa videtur in ſe ſuſcipere periculū: iſta ratio nō videtur bona: licet enim ſciēs videatur in ſe ſuſcepiſſe periculum, nō ſic alter vnde Guil. dicit ſe putare quod ſaltem ad æſtimationem partis euictæ poſsit agere. Barto. tenet gl. & dicit eam eſſe ſingularem: & aliud fore in emptore, qui ſoluit manualiter pretium, vt poſsit ipſum recuperare: licet ſciuerit rem alienam: niſi expreſsè fuerit dictum contrarium: aliud in diuidente, qui nō ſoluit pretium: ſed partem quam habebat in alio fundo dedit pro iſta quæ euicta eſt. vt videatur ſuſcepiſſe in ſe periculum, poſtquā ſciui rem alienā, & poſſe euinci: & iſta fuit mens glo. quia ſic ecōuerſo alter cenſet̃ eodē modo in ſe ſuſcepiſſe periculū rei ſibi adiudicatæ. Nec ob. tex. in [ver. j.] qa loquitur qn̄ vterq; ignorabat: quo caſu neuter videt̃ in ſe ſuſcepiſſe periculū rei ſibi adiudicatæ. Si autem vterq; ſcit, vel alter ſcit alter ignorat: quia periculum poteſt eſſe reciprocum. iſta gloſ. vult ꝙ quilibet eorū videatur in ſe ſuſcepiſſe periculum: non ſic qn̄ nō pōt eſſe reciprocum: vt in emptore. Tene menti glo. hanc ſecundùm Bart. qui tn̄ non declarat eam. Tertiò oppo. de l. cum pater §. euictis. de leg. ij. Sol. ibi diuiſio fuit facta per teſtatorem: vnde ex ea non reſultat cōtractus permutationis inter partes: hic fuit facta per ipſas partes: licet iudice mediāte: vnde reſultat ille contractus: ex quo oritur iſta actio. & vide circa materiā Bart. poſt gl. & alios doct. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. oblig. in

4 vlt. & xj. q. †In glo. ibi. [Item quid.] dicit Pe. hanc q. fatuam eſſe quia euictio non debetur niſi qn̄ res euincit̃ culpa auctoris rei aſſerentis rem ſuam cum non eſſet, vel non eſſe obligatum cum eſſet: vt l. & hæc diſtinctio. ff. locati. ſed ſi mihi aſsignatur feudū in partem, frater meus in nulla culpa eſt: quia nō aſſerit rem eſſe allodialem. i. propriam: ſi enim aſſereret, & ego ignorarem, ſine dubio locum haberet euictio. & non procederet iſta gloſ. ſed in quo aſſerit rem eſſe feudalem, hunc caſum euenire poſſe proſpicere debuit: vt l. ſi quis domum. §. j. ff. loca. ſi ergo feudum reuertitur ad dominū, quia ſi deceſſerit ſine filio maſculo, licet relicta fœmina: non poteſt fœmina agere de euicti. dicit Bal. ꝙ etiam ſi frater meus euincat: quia feudum erat paternum, & ſic propter defectum maſculi venit ad patrem agnatum, non tenetur frater huic fœminæ de euic. quia nihil facit contra diuiſionem, ſicut in ſimili. in d. l. qui Romæ. §. duo fratres. Si poſtea veniret ratione fideicommiſsi poſt mortem relicti: niſi fuiſſet expreſsè ei renunciatum: ita nec hic: niſi fuiſſem expreſsè in hunc caſum ſtipulatus: quia ſtipulatio generalis ad hunc caſum referetur. de hoc ven. l. nomen. de damno infecto. l. damni infecti. ſtipulatio pertinet in princi.

LEX XV.

1 SI diuiſionem. †Ex pacto nudo diuiſionis non oritur actio: nec transfertur dominium niſi traditione ſecuta. h. d. Bart. Si ergo pater tuus qui habebat bona communia cum fratre ſuo, venit ad conuentionem ſecum & diuiſionem: vt quædam eſſent fratris ſui, quædam verò ſua: & iſta cōuentio nō fuit ſtipulatione vallata: ſi poſtea mortuo patre tuo poſſeſsio omniū bonorum reperitur penes fratrem ſuum patruumq; tuum: & quæritur quo remedio agere poſsis, vt habeas illa bona de quibus actum fuit inter eos ꝙ eſſent ſua: ſi quidem potes probare quod poſt conuentionem interuenit realis traditio, vel cognatio facta patri tuo, iam acquiſiuit dominium illorum bonorum: & ſic potes ea vendicare: nec expedit ꝙ alia diuiſio fiat: ſed ſi hoc nō potes probare: tunc quia conuentio eſt nuda: & nō prodeſt ad agendum, non potes petere illa bona: ſed remedium eſt ꝙ agas familiæ erciſ. actione, vt omnia diuidātur: & ſic non ſtatur diuiſioni factę per eos: ſed ſi tu eſſes in poſſeſsione illorum bonorum, haberes contra eum exceptionem: quia conuentio nuda licet non proſit ad agendum, prodeſt tamen ad excipiendum: vt l. iuriſgen. §. igitur nuda. ff. de pact. & ex his patet caſus huius l.

2 ☞ *Teſtamentum factum inter liberos, quod ualeat cum duobus teſtibus, & ſine ſolennitate.*

3 *Quando pater filios non inſtituit, ſed ſimpliciter diuiſionem fecit inter eos, & unus reperiatur fraudatus legitima, qualiter ei ſuccurratur? & nu. 2.*

4 *An talis uoluntas ualeat iure teſtamenti.*

LEX XVI.

1 FIlij patris. †Iudex in diuidendo inter liberos debet ſequi volūtatem defuncti etiam non ſolēnem: licet non ſuccedatur ex teſtamento, ſed ab inteſtato. ſalua tn̄ falc. vel treb. ſi alicui eorum non remaneret integra. h. d. venio ad caſum. Quia text. eſt aliquantulum

1 nulam ſcrupuloſus.†dic ꝙ quidam cõquerebatur imperatori de
patre ſuo:qui cum plures filios haberet, in voluntate minus ſo-
lenni non coram.vij.teſtibus* ,qui requiruntur in teſtamento,
1 nec coram.v. qui requiruntur in codicillis:ſed corã duobus vel
tribus diuiſit bona ſua inter filios. & fratribus eius aſsignauit
maiores portiones.ſibi verò minimam.ita ꝙ non habebat quar-
tam ſibi debitã iure naturę.ꝓpter ꝙ volebat expugnare talẽ vo
luntatẽ tanꝗ̃ inofficioſam.vt ſic omnia bona æqualiter diuide-
rent.Imperator cõſuluit ſibi ꝙ ꝑ iſtã viã nõ vadat:qa neceſſe ha
beret probare ſe fuiſſe gratũ patri ſuo:& ſic volũtatẽ eſſe inoffĩõ
ſam.aliàs nõ poſſet eã irritare,vel reſcindere:hoc eñ erat neceſ-
ſariũ iure iſto.vt in l.liberti.§.de inoffi.teſt.hodie verò nõ ſed in-
cũbit onus ꝓbãdi hęredi,ꝙ filius fuerit ingratus.vt in l.oĩmodo
co.ti.& fortè erit ſibi difficile probare hãc ingratitudinẽ:iõ cõ-
ſulit ſibi ꝑ aliã viã:ꝙ agat actione fa.erciſ.vt diuidantur bona ſi
ne præiudicio ſuæ quartæ:licet eñ volũtas fuerit minus ſolen-
nis,tamen eſt ſeruanda inter filios.vt j.eo.l.fi.poſito ꝙ ex ea non
ſuccedať tanꝗ̃ ex teſtõ:ſed ab inteſtato.h.d.† Et loquitur & de
bet intelligi inquantũ dicit ꝙ ſuccediť ab inteſtato,quando pa-
ter filios non inſtituit:ſed ſimpliciter diuiſionem fecit inter eos,
quo caſu poſtꝗ̃ nõ adhibuit ſolennitatẽ cõſuetã,nõ cẽſeť voluiſ
ſe teſtari:nec eos hæredes inſtituere.ſed eos ab inteſtato debere
ſuccedere.vt no.per gl.in l.quoties.§.eo.& nõ ſolũ ſi fecit conſi-
gnatiões per res ſingulares.vt ibi dicit gl.ſed etiã ſi per quotas,
vt ex iſto tex.colligiť,dũ loquiť de ſenatuſconſulto:ſubaudi tre-
belliano:rõne cuius debeť quarta trebel.quæ cõputatur in legi-
tima cõſtat enim illud ſenatuſcõ.nõ habere locũ niſi in fideicõ.
vniuerſali:nõ aũt in particulari.ergo neceſſe eſſet dicere ad hoc
vt ſit vniuerſale,ꝙ fecerit cõſignatiões per quotas puta volo ꝙ
talis filius meus habeat quartã partẽ,& talis tertiã:& talis dimi-
diũ.et talis quintã.& nũc iſte vltimus reperiť fraudatus legitima
iõ ſuppleť vt fiat cõſignatio detracta quarta trebellianica, quæ
cõputabiť in legitimã.Si aũt eos expreſsè inſtituiſſet:tũc licet ſi-
ne ſolẽnitate,tñ qa pater habet hoc priuilegiũ vt poſsit teſtari ſi
ne ſolẽnitate iuris ciuilis:& cũ duobus teſtibus,& erit teſtm̃ va-
lidũ.licet iure ſpeciali.vt l.hac conſultiſsima.§. ex imperfecto. j.
de teſta.tunc ſuccedereť ex teſtamẽto,nõ ab inteſt.& ita debet
intelligi diſputatio quã facit hic gl.& etiã deciſio ſecundũ Guil.
de cu.& alios.Gl.verò videť rñdere ad iſtũ tex.ꝙ ibi poſſunt ſuc
cedere ab inteſt.ſi volũt,& etiã ex teſtamẽto,ſi hoc magis volũt
4 nec gl.loquiť clarę.tu dic melius vt dixi.† Aut teſtator fuit v-
ſus verbo inſtituo:& indiſtinctè valet iure teſtamẽti:aut nõ ap-
poſuit illud verbũ:ſed diſtribuit.tũc gl.in l.quoties.diſtinguit an
per quotas,vel non.tu dic ꝙ etiã ſi per quotas,nõ videť teſtatus:
ſed ab inteſta.deceſsiſſe.vt hic colligitur: ſicut ergo teſtamentũ
militis factũ corã duobus teſtibus valet iure teſtamenti,ita & te
ſtamentum patris inter liberos.Sed quid ſi dixit ſe velle codicil-
lari,& nihilominus filios hæredes inſtituit:an valeat iure teſta-
menti? videť ꝙ nõ,qa eſſet repugnantia. cõtrariũ determinauit
Bart.per l.militis codicillis.in prin.ff.de teſt.mi.vbi miles habet
priuilegiũ,ꝙ etiã in codicil.poſsit facere inſt.& licet dicat ſe vel
le codicillari,tñ erit teſtamẽtũ ſi vtať verbo inſtituo:inſpecto po
tius eius priuilegio quam verbis ſuis.

LEX. XVII.

1 COhæredibus.† Diuiſio facta inter quoſdam ex ſocijs,alijs abſentibus non prę iudicat.hoc dicit.

1 *Donatio facta per patrem filio in poteſtate,quando & in quibus caſibus valeat? & numero.4.*

1 *Libri empti per patrem nomine unius ex filijs,an ex diuiſione quæ fit inter fratres, debeant communicari?*

LEX. XVIII.

1 FIliæ cuius.†Quod pater nomine vnius filij vel filię emit,& ſibi tradidit,debet illi ad iudicari.& in hoc iudicio habeť rõ ſumptuũ ꝑ vnũ ex cohæredibus factorũ in re cõmuni.h.d.Bar.vel ſic qđ
pater emit noĩe vnius ex filijs,& ſibi tradidit, videť donaſſe: &
tanꝗ̃ donatũ in diuiſione hæreditatis ſibi præcipuum adiudica
tur,ſi donatio non fuit reuocata.Itẽ in hoc iudicio habetur ratio
impenſarum factarum per vnum in rebus communibus.h.d.In
tex.ibi.[cõparauit.]ſupple & tradidit:aliàs nõ videretur donaſ-
ſe.ſed nomine filiæ in contractũ accõmodaſſe.vt j. ſi quis alteri
vel ſibi.l.j.& ij.& poſito ꝙ videretur donaſ
ſe:donatio tamen non videtur confirmata
nõ interueniente traditione.ar.in l.Papinia
nus.ff.de do.inter vir.& vxo.& ſic non de
berent percipuè adiudicari:nam iõ adiudi-
canť,quia donatio fuit morte cõfirmata:&
ſic habet dñiũ nõ ex cauſa hæreditaria,ſed
ex cõtractu inter viuos:etiam ſi nõ accepta
ret hæreditatẽ paternã:meritò nõ veniũt in
2 diuiſionẽ hæreditatis.†In tex.ibi.[ſi nõ po-
ſtea:]nã dicta donatio valuit à prin.& pa-
ter poterat quãdocũꝗ̃ poſtea reuocare , &
hoc in filia quæ erat in poteſtate patris: ſe-
cus ſi erat emãcipata,vel poſtea in vita pa-
tris emãcipetur:quia ſtatim cõfirmatur do
natio.vt l.donationes in concubinã. §. pa-
ter.ff.de dona.& idẽ in filio milite:ſi res em
ptæ ſuo nomine & traditæ cõueniebãt mi-
litiæ:quia ſtatim valuiſſet donatio:& ſic nõ
potuiſſet reuocari.vt s.eo.l.ſi filiusfa , quæ
differt ab iſta:quia ibi conſtabat qđ pater
voluit donare:quia ſic expreſsè dixit vt pa
tet ibi in verbo donatæ hic verò non con-
ſtabat:ſed ex duobus præſumitur qđ emit
nomine filiæ:& ſibi tradidit.Si autem non
emiſſet:ſed habebat penes ſe,licet filiæ tra-
didiſſet,nõ cenſereť donaſſe:ſed in peculiũ
profectitium confeſsiſſe.ff.de pecu.leg.l.fi.
& ideo tunc nõ adiudicarentur præcipuè,
ſed diuideretur inter omnes.vt s.eo.l.certũ
& iſte eſt caſus in l.ſi donationes.j. de col-
3 la.de qua gl.hic op.& non ſoluit.† Per hæc
reſpondetur ad queſtionẽ formatam in gl.
b de libris emptis per patrem [b] nomine filij-
an in diuiſione hæreditatis debeat eos ha ,
bere præcipuos,an autem debeant diuidi,
vel ſaltem prætium eorum?Nam gl.innuit
qđ non:ſed habeat præcipuos: vt in hac.l.
Gul.de cu.tenet contrarium.Bar. ſequen-
do Io.de are.diſtinguit aut emit,ſed nõ tra
didit:& vera eſt opi.Guil.aut tradidit,et vi
detur donaſſe.vt in hac l.ſed ſi quæritur an
donatio ſtatim valeat diſtinguitur.aut erat
iam doctor,& valet: & trãſeunt in peculiũ
quaſi caſtrenſe:quia eſt miles legalis mili-
tiæ,& ſic poteſt habere peculium quaſi ca
ſtrenſe:& tunc non poterit reuocari,et hoc
per l.ſi filius.s.eo.aut non erat tunc doctor
& tunc aut poſtea efficitur viuente patre et
idem ar.in d.l.ſi donationes.§.pater.aut po
ſtea efficitur patre viuente & tunc donatio
non valuit viuente patre, & ſic potuit re-
uocari,ſed ſi non fuit reuocata , confirmať
morte:& ſic ſibi adiudicantur præcipuè ꝑ
hãc l.Sed ſi nõ emiſſet:quia fortè habebat
penes ſe.ſed ſibi tradidit:cẽſetur potius ac-
commodaſſe quã donaſſe.ideo non ſunt ꝑ
cipui:ſed debent in ſuam portionem com-
putari.non autem ſibi auferri,ſicut nec mi
liti arma:vel æqui fauore ſtudij.vel confertur eorum prætium
quatenus valerent tempore quo diuidunt,non quatenus fue-
runt empti:& hoc in libris qui extant , aliæ verò expenſæ quæ
non extant,quas pater feciſſet in alio ſtudente , non computan
tur in eius portionem:ſed cenſentur donatæ fauore pietatis:vt l.
quæ pater.ff.eodem.de quibus omnibus vide plenè Bart. in l.j.
§.ſed nec caſtrenſe.ff.de colla.bo.Bald.tangit hic.& in authenti.
ex teſtamento.j.de colla.Et prædicta qñ donantur filio vt filio

a ℂCoram.vij.teſtibus. An valet teſtamentum conditum cum duobus teſtib⁹ & notario parrochiano.vide per Io.an.in addi.Spe.in ti.de inſtru.edi.in §.cõpendioſè.verſi.ſed nunquid.de conſuetudine.cum ver.ſeq.doc.in c.cum eſſes de teſta.Iac.de are.in diſputatiõne incipiente ſecundũ conſuetudinem ciuitatis venetiarum.& iſta diſputatio eſt poſita inter conſilia Bar.vbi cõcludit de iure non valere talẽ conſuetudinẽ. & idẽ tenet Spe. vbi.ſ. idẽ Io.de imo. in l.iij. ff. de teſt. Ant.de bu.et Abb.in c.ij.de cõſti tutio.Ol.cõ.ccxlvij. inci.preſuppoſita cõ ſuetudine Ange.cõ-ſili.cxxvj.inci.teſta menti factio.idẽ cõ-ſi.ccxxxiij.inci.Punctus eſt tu dic ꝙ hoc nõ habet locũ in venetis: quia non recognoſcũt ſuperiorẽ ď iure ſecundũ Alber. de roſa. in l.j. C. de ſum.tri.& per conſequens veneti habẽt vim ſupræmi imperatoris in ſuo territorio.ſecundũm Bart. in l.hoſtes.ff.de cap. Bart.in l.i.C. de bo. va.lib.x.ſed Imperator poteſt ſtatuere quod valeat teſtamentum cum duobus teſtibus. ſecundũm glo & doct. in c.quæ in eccleſiarũ. de conſtit.& in l. fi. C. ſi contra ius vel vti. pu. ergo. idem põt veneti , ex quo non recognoſcũt ſuperiorem in temporalibus. & ſic valet talis cõſuetudo quo ad venetos.& ſic nõ obſtat. d. diſputatio Ioann.de are.vbi.ſ. cum ſuis ſequacib⁹ ibi allegatis.vel dic quod dicta iura habent locum in ciuitatibus cognoſcentibus imperatorem in ſuperiorem &c.

b ℂDe libris emptis per patrem. Adde Bar.in l. donationes in §.pater. ff. de do. Bal.in l.j.ff.ſolu.matrimo.& in authentic. ex teſtamento. C.de col.Rapha.cu. conſili.ccxxvj.incipient. quidam filio ſtudenti Paul. de caſtro. conſili. clxxxiiij.incipien.videtur dicendum quod dicti libri Bald. conſiliũ. xxj. incipient. quinque quæruntur in iij. volumi. Alexand.de imol.conſili. cxlij. incipient. Circa primam dubitationem. in penulti.colun.in ij. volumi. & eſt conſilium duplicatum. conſilium.ciij.in. iij. volumi.

ſi autem vt extraneo, propter benemerita:ſtatim valet donatio, & reputatur vt aduentitium nec cõfertur cum fratribus. vt not.
4 in aut.vnde ſi parens.de inoffi.teſt.† In glo.ibi.[non eſt donatio inter viuos.Tu dic ꝙ imo:ex quo interuenit traditio nec obſt.ꝙ non valet qa fateor à principio & hoc etiam probat hic dũ dicit ſi non poſtea contrarium &c.quia poteſt reuocari: ſed ſi nõ fuit reuocata,morte cõfirmatur & ſic videt habere quodãmodo iure prælegati:ideo non confertur non tamen eſt propriè prælegatum,quod requirit traditionẽ hæreditatis.ſed iſta donatio cõfirmatur ſola morte:etiam non ſecuta aditione,vt not.per glo. in l. poſt legatum §.qui mortis.ff.de his qui.vt indi.& l. ſequens quęſtio.de leg.ij.

LEX XIX.

1 INcerti.† In hoc iudicio habetur ratio rerũ ſubtractarũ & deterioratarum per alterũ ex cohæredibus.h.d.Bart. quod eſt verum quando poſt mortẽ defuncti:ſecus ſi eo viuente,qa tunc non vt hæres feciſſet,& ſic non veniret in hoc iudicio.l.& puto.§. ſed & ſi dolo.ff.eod.& ſic videtur ꝙ ſi filius viuente patre aliqua res ſibi ſubtrahit,in diuiſione hæreditatis nõ debeat de illis haberi ratio quod qualiter ergo prouidebitur alijs fratribus,tangitur hic per Gul.de cu.vel dic ꝙ computantur ſibi in ſuam partem: vel poſſunt condici condictione ſine cauſa:vt l.ſi quis nec cauſam.§.ſi. ff.ſi cer.peta.

2 ☞ *Quando quis vendit rem alienam tanquam alienam,cenſetur vendere nomine domini,non ſuo & ſi erat communis cum alio,& eam vendidit tanquam communem, videtur eam vendere nomine communi,& poſſunt venditionem habere ratam,ſi mandatum aliorum non præceſſit & habent actionem nego.geſt. & quid ſi nõ vendidit nomine communi?*
3 *Antequam expediatur iudiciũ petitionis hæreditatis,non põt agi hac actione diuidẽdæ?*
4 *Si res erat communis inter plures ex cauſa ſocietatis conuentionalis,vel ex cauſa hæreditaria ſeu ex alia cauſa,& vnus de ſocijs totam rem vendat quo iure teneatur alijs refundere partem pretij,& an poterit eam vendere?*
5 *Bonæfidei poſſeſſor hæreditatis licet non ſit dominus,tamẽ ſi vendat rem hæreditariam tanquam hæres,quod non poſſit emptor moleſtari à vero hærede.*

LEX XX.

1 IN familiæ erciſ.†Pretium rei venditę per vnũ ex cohæredibus non venit hac actione:ſed actione mandati,vel neg.geſt.ſi communi nomine venditio facta eſt,tanquã de re cõmuni:ſed ſi proprio nomine vendentis, venit in peti.hære. h.d. In tex.ibi:[pro ſolido.]hoc ideo dicit quia ſi partem ſuã tantum vendidiſſet,nõ teneretur cohæredibus aliquid refundere de pre
2 tio.vt l.Lucius.ff.e.In tex.ibi: [veluti communis venundatæ.] Not.ſecundũ Bar.qui de iſto tex.facit magnũ feſtum, ꝙ quãdo quis vendidit rem alienam tanquam alienam,cenſetur vendere nomine domini,non ſuo,& ſi erat communis cum alio , & eam vendidit tanquã communem , videtur eam vendere communi nomine,quod patet:quia infrà dicitur ꝙ ſi mandatum aliorum non præceſſit poſſunt venditionem ratã habere,& habent actionem neg.geſt.ſed ſi nõ venderetur cõmuni nomine, nõ poſſent eam ratam habere quantũ ad hoc aut acquirerent actionẽ nego. geſt.vt l.ſi pupilli.§ ſed ſi ego.de neg.geſtis. niſi in ſubſidium re perempta,vel præſcripta.vt eo.ti.l.ſi.& dictum fuit ſ.de rei ven. l.mater.hic autem datur etiam re non perempta,nec præſcripta: allegat etiam Bald.l.ab vno.ſ.de nego.geſt. In tex.ibi: [pretium non venit.] dic ſed quare hoc?Reſpondetur ſecundum gloſ. & doc.propter duo quia potuit vendere partem ſuam ſine parte ſociorum & ſic vendidit totam ex voluntate , non ex neceſſitate: ideo ceſſat hęc actio:vt l.ſi communes.ff.de neg.geſt.Sed quare hoc caſu nõ datur peti.hære.ſicut datur in vltimo caſu?Reſpondetur ſecundùm Bal.quia poſtquam vendidit communi nomine,in portionibus aliorum non aſſerit ſe hæredem ſed recognoſcit illos in cohæredes peti.autem hęredi.datur contra illum qui non recognoſcit agentem in hæredem,vel cohæredem:ſed contradicit aſſerens ſe hæredem,vel nullam cauſam poſſidendi prę
3 tendit.† In fi.l.ibi:[hæreditas ab eo petenda eſt.] ſed quare hoc caſu ſaltem non competit etiam hæc actio, cum concurrat cum peti.hære.Reſpondet Bald.quia iſte ſolus prætendebat ſe hæredem:& erat in poſ.bo.vnde oportebat primò declarari quod alij agentes erant cohæredes, & poſtea poteſt intentari iudicium diuiſorium,non prius.vt l.j.ff. eodẽ. non ergo negatur quominus expedito iudicio petitio.hæredita.poſſit agi hac actione ad diuidendum:ſed prius nõ imò præcedit petitorium iudicium quod
4 eſt præiudiciale,& præbet viam diuiſorio:vt dicta l.j.† Vltimò eſt hic vna glo.multum verboſa , quã tamen Bart.commendat & dicit ſe pluries conſuluiſſe ſecundũ eam , & proſequitur tres caſus,ſcilicet quãdo res erat communis inter plures ex cauſa ſocietatis conuentionalis.Item quando ex cauſa hereditaria.Item quando ex alia cauſa , in omnibus quærit ſi vnus de ſocijs totam rem vẽdidit,quo iure vel qua actione tenetur alijs refundere partem pretij? & dicit præſupponendum eſſe vnum,quod ſi alij non conſenſiſſent venditioni illius , eis non præiudicaſſet quominus ſuas portiones poſſent vendicare ab emptore.arg. ſuprà eodem l.cohæredibus.Si autem cõſenſerunt,quàm actionem habeant ad reſtitutionem?dic vt in gloſſ.& adde quod not. per Barto.in l. qui Romæ.§. duo fratres.de verbo.obl.in vltię. In glo.fi.ſuper verbo[petenda.]in prin.ibi:[vt ff.pro ſocio.l.nemo.]hoc verum.niſi res ad hoc eſſet in cõmuni deducta vt vendatur:vt in mercibus,& vænalibus nã vnus ex ſocijs,alijs etiam ignorantibus vel contradicentibus,ſi non habẽt iuſtam cauſam contradicendi,poteſt vendere merces omnes.ar.eius quod not. in l. Sabinus.ff communi diui.& not. in d.l. nemo.ff. pro ſocio.
5 †Et not.fi.huius glo.quæ eſt ſingularis , quod licet bonæfidei poſ.hære.non ſit dominus tamen ne damnum patiatur,quod ſenatuſcon. non vult ſi vendat rem hæreditariam tanquã hæres, non poteſt emptor moleſtari à vero hærede:licet non conſenſerit in venditione,quod perpetuò tene menti.bene facit l.ſi.ff.de lega.ij.

LEX XXI.

1 SI cogitatione.†Iſta lex idẽ dicit ꝙ l.filiũ.§.1 quoties.ſ.eo.ti.& l.fi.j.eo.ti. volũtas teſtatoris in diuiſione rerum hæreditariarũ eſt ſeruanda per iudicem diuiſionis.

2 ☞ *Si quis ſolueret quolibet anno aliquid pro re ſua(tanquã eſſet illius)præiudicat ſi per longum tempus.*
In his quæ ſunt modici præiudicij , ſcientia & patientia per longum tempus operatur conſenſum.

LEX XXII.

1 SEruum communem.† Qui poſſidet rẽ alienã ſine titulo licet dño ſciente & patiente,nõ propterea acquirit dominiũ.h.d.& licet loquat in dño errãte: quia credebat rem eſſe poſſeſſoris habet locũ etiã in ſciẽte:licet enim ſciente te tenere & poſſidere rem meã,nõ propterea mihi præiudico nec videor eam tibi donare,cũ hoc ſit præiudiciale niſi teneas per tem
2 pus conſtitutũ ad preſcribendũ.†nõ ſic in eo qui nõ ſolũ patitur ſed aliquid facit:vt ſi quis ſoluerit quolibet anno aliquid pro re ſua tanquã eſſet illius , quia ſibi preiudicaret per lõgũ tempus.l. cum de in rem verſo.ff.de vſuris.& ibi plenè no.per Bart.ſimiliter in his quæ ſunt modici præiudicij ſcientia & patiẽtia per longum tempus operatur conſenſum.vt no.in tit.j.l.pe.in prima gl. per l.ſi filiusfami.ſ.de pe.hæred.

LEX XXIII.

1 LIcet pacto.†Pactum cohæredum nõ præiudicat creditoribus,ſed inter ipſos cohæredes ſuum operatur effectũ.h.d.cõcordat l. pacta ſucceſſorũ.ſ.de pac.Sed quid ſi teſtator iuſſit vni ex cohęredibus ſoluere totum debitum?dic vt in l.ſi filia.§.Papi.& §.pe.ff.eo.& l.cùm ab vno.ff.de leg.ij.

2 ☞ *Quære de fideicommiſſo vniuerſali ſit detrahenda quarta trebellianica, vel quarta falcidia de fideicommiſſo particulari,ſeu de legatis?*
3 *Sanctio teſtatoris vim legis habet,& poteſt facere teſtator quod mulier nubat infra annum luctus,& non incidat in pœnam ſicut poſſet facere legislator.*
4 *Datum gratia conditionis implendæ,an computetur in quartam trebellianicam,vel falcidiam ſi.rebus ſeu legitimam?nu.5.& 7.*
5 *Quatuor caſus in qbus trebellianica detrahitur de vna tantũ re,& nõ de ſingulis.*
6 *Plures ſpecies quartarum?remiſſiuè.*
7 *Quæ debeant computari in legitimam iure naturæ.*

LEX XXIIII.

1 FIlium quem habentem.†Glo. dicit ꝙ iſta l.eſt difficilis fama.et etiã re:quidã dicũt ꝙ magis fama quã re:difficultas autem cõſiſtit in poſitione caſus : propter quaſdã leges difficiles quæ ſunt in tit.ff.ad l.falc. ſpecialiter.l.in quartam.& l.

Titia.

Titia.& l.Neſennius.de quibus hic formantur oppo.& iſta l. le-
gitur tribus modis.in gl.prima fuit lectura antiquorum, quam
proſequitur.gl.j.& etiam ij.& iij.in prin.quæ poſuerunt ꝙ iſtud
prædium de quo loquitur tex.fuerat datum per patrem filio in
peculiũ ꝓfectitiũ,& ſic veniebat diuidẽdũ inter omnes hæredes
ꝓ hæreditarijs portionibus.vt ſ.eo.l.certum.nec erat illius filij ꝓ
cipuũ:& nihilominus tota quarta trebel.detrahitur de illo præ-
dio.deducto tamen ꝙ erat datum cohæredibus gratia conditio
nis implendæ.ideo illa.l.certum.facit dubium contra iſtam le-
cturam,& propter illam gl.recedit ab ea.& etiam propter quaſ-
dã alias opp.quæ fiunt de d.l.Titia.& de l.in quarta. cũ neſciat
ad illas reſpondere:tamen doc.moderni eam tenent pro notabi-
liori lectura quæ hic ſit ad illas.ll.reſpondetur clarè.Alia fuit le-
ctura Ioannis qui timore.d.l.certum.quæ vult ꝙ peculium pro
fectitiam non ſit præcipuum,ſed veniat diuidendũ.& iſta l. in-
nuit contrarium.dum vult quod quarta detrahatur in illo ſolo
prædio, poſuit caſum quod iſtud prædium fuerat huic filio prę
legatum:& ſic non veniebat diuidendum: ſed erat præcipuum
iſtius filij:verum quia iſta lectura non minorem recipit cõtrarie
tatem quã præcedens,imò maiorẽ,& præcipuè quia tex.non vi
detur eam pati dum dicit in prin.[quem habentem fundũ &c.]
& ſic innuit ꝙ ipſum habebat in vita patris,& tempore teſtamẽ
ti.& ſecundùm iſtam lect.tunc non habuiſſet,ſed incepiſſet ha-
bere poſt mortem patris.& poſt aditam hęreditatem.vt iſtud cõ
trarium effugiat.Azo.& Hug.intellexerunt ꝙ habebat tempo-
re teſtamenti:non tamen peculium:ſed in donatione facta à pa-
tre,quæ donatio non valebat ſi erat filius in poteſtate,ſed morte
patris confirmabatur.& ſic habebat vim prelegati. quod patet,
quia de talibus donationibus inualidis à prin.quæ morte confir
mantur,detrahitur falcidia.ſicut de legatis. l.in donatione. infra
ad l. falci.& & ſic partim voluit adhærere lec.Io.qui intellexit ꝙ
erat prælegatus:& partim lecturę antiquorum:dum dixit quod
non fuit verè prælegatus in teſtamento:ſed fuerat donatus inter
viuos:quæ donatio vim pręlegati habebat: ex hoc ſaluatur tex.
dum dicit.[habentem.]& ad op.quæ fiunt contra lect. Ioã.reſ-
pondet eodem modo.præterquã in vno:& ſic patet gñaliter qđ
iſtę lect.veniãt ad inuicem,& iſtas duas lec.proſequitur glo.ma.
ſcilicet lecturã. Io.vſq; ad ver.[vel ſi vis..]& poſtea lect.Azo.et
Hug.tamen iſta lec.Azo.non poteſt ſuſtineri.& per Dyn.repre
henditur,& confunditur per.l.ſequens quæſtio.ff.de lega.ij. vbi
habetur ꝙ tales dona.quæ morte confirmantur,non veniãt in fi
deicommiſſo vniuerſali ſimpliciter relicto:licet donatarius poſ-
ſit ſpecialiter & expreſsè in eis grauari:ſed iſta lect.pręſupponit
contrarium ꝙ veniant in quantum vult ꝙ iſte filius cõputet ſibi
in quartã hæreditatis partem prædij:& etiam reſiduũ ſuppleat
in eodem:quia iſta ſunt paria cõputare ſibi in quartã, & venire
in reſti.vt no l.in fideicommiſſaria.§.fi.ff.ad treb.ꝑ glo. & etiam
habetur hic in gl.tertia mag.circa fi.dum opponit de illa.l.& de
illo §.vt patet in gl.ij.ibi.[Item qualiter ſibi computat hæredita-
riã partẽ prædij &c.]tene ergo primã lec,antiquorũ.ſecũdũ quã
1 hoc intendit.† Filius grauatus de reſtituendo cohæredibus ſuis
partẽ ſuam hæredi.in quartam trebellianicam ꝗ ſibi debetur,te-
netur computare totam hæreditariam partẽ fundi ſibi cõceſsi ꝑ
patrẽ in peculiũ profectitium:& etiam quicquid datum eſt à co
hæredibus gratia conditionis implendæ & ſi iſta nõ ſufficiant,
debet ſuppleri in eodẽ fundo. & ſic de portionibus aliorũ cohæ-
redum,quas in eo habent: reſiduum verò quatenus habet vltra
quartã:tã in eodẽ fundo quàm in alijs rebus, tenetur cohæredi-
bus reſtituere ex cauſa fideicommiſsi.& totũ hoc expedietur of
ficio iudicis diuidentis hæreditatem inter eos, & ſic in iudicio
2 fami.erciſ.h.d.iſta difficilis lex. † Et præmitte quod de fideicõ.
vniuerſali,quod eſt quando hæres vniuerſaliter inſtitutus roga
tus eſt de reſtituẽdo hæreditatem totam vel quotam patem:cu-
ius venit detrahenda quarta virtute ſenatuſcon.treb. vel. pega-
ſia.ſicut de particularibus legatis & fideicommiſsis venit de-
trahenda quarta virtute.l.fal.& hoc eſt vt hæres aliquã commo
ditatem habeat de hæreditate.non autem nudum nomem,& ſic
inducatur ad adeundum hæreditatem:& per conſequens ad cõ
firmandum fideicommiſſum vniuerſale:quod periret hæredita-
te non adita.l.ille à quo.§.j.ff.ad tre.& etiam legata particularia:
quæ ſimiliter perirent.vt l.eam quam.infra de fideicommi.ſicut
& alia in teſtamẽto diſpoſita:vt ff.de te.tu.l.ſi nemo.vñ cũ fideicõ
miſſarius vniuerſalis & ẽt legatarij ꝑ aditio
nẽ hęreditatis proſequantur cõmodum be
neficio hæredis adeuntis,congruum eſt vt
participent cum eo.iſtud commodum:qua
re & in iſtam quartam treb. computantur
omnia quæ perueniunt ad grauatũ iudicio
teſtatoris:ſiue ſit de bonis hęreditarijs,ſiue
non hęreditarijs.dummodo vniformiter ꝑ
cipiãntur.Si autem conformiter:quia par-
tim iure hæreditario,partim iure prælegati
prima tãtum computatur.ſecunda non.vt
d.l.in quartã.§.j.quod autem percipitur nõ
iudicio teſtatoris,nec ex vltima voluntate,
ſed inter viuos,illud nõ cõputatur. l. pater
filiam.in princi.ff.ad l.fal.Et iſtud confun-
dit lecturam Azo. qui voluit quod fun-
dus donatus computetur in trebel. & non
percipiatur ex vltima voluntate , ſed ex donatione facta in-
ter viuos:licet morte confirmata : & nulla aditione ſecuta. iuxta
not.in l.poſt legatum.§.pe.ff.de his qui.vt indi.& iſta eſt fortior
oppoſitio quàm illa quam facit Dy.de l.ſequens quęſtio.Et po
ne caſum ſecundũ ꝙ ponit gl.in per.[Ideo dicq; fundus valuit.
xxx.&c.]quæ non diuerſificatur à prima poſitione:niſi in hoc,
quia in prima ponitur quod fundus valebat.xij.& ſic non pote
rat ſuppleri tota quarta in eodem fundo : & per conſequens ni-
hil de illo fundo veniebat reſtituendum,cuius contrariũ innuit
litera in fi.Sed ponẽdo ꝙ valebat.xxx. poterit ſuppleri in eodẽ
fundo.& vltra illud ſupererant.xv.quæ veniebant reſtituenda:
licet enim primum exemplum poſsit procedere:quia hic in fin.
non dicitur præcisè quod aliquid ſupereſſet in eodem fundo:ꝙ
eſſet reſtituendum:vnde põt intelligi de eo ꝙ ſupererat in alijs
rebus.Et primò ponitur thema ex quo reſultat quæſtio vſq; ibi.
[hæreditaria parte:]ſecundò ponitur quæſtionis ſolutio.In tex,
a ibi.[filium.]ideſt filius caius pro caſu [a] nam illud primum ver-
bum determinat vltimum verbum huius.l.quod eſt verbũ cõ-
pellitur ex parte ante:& ſic non eſſet bona grammatica.contra.l.
Plautius.de auro & ar.le.vnde eſt hic figura grammaticalis. ſic
& alibi:vrbem quam ſtatuo , veſtra eſt.vt in Virgilio.Et Ieſum
quem quæritis,non eſt hic.vt in euangelio.& in eodem:ſermo-
nem quem audiuiſtis,non eſt meus.In text.ibi. [& quibuſdam
alijs.]Iſtud ſic fuit de facto,non tamen denotat iuris myſteriũ.
nam idem ſi ſolis fratribus fuiſſet rogatus reſtituere. In text.ibi.
[ſub conditione.]No.quia loquitur in ſingulari,& ſic vnica tã-
tum videtur fuiſſe conditio.l.poteſtatiua,ſi fratres & cohæredes
darent ſibi.x.de qua.infra ibi. [quod à cohæredibus vicemutua
percepit.]ſed quia illa dicitur potius impleri quam euenire. &
tex.dicit.infra.[poſt euentum.]quæ verba conueniũt magis cõ
ditioni caſuali vel mixtæ,quam poteſtatiuæ. Glo.intellexit qđ
fuerit conditio caſualis:puta ſi nauis ex aſia venerit:quæ condi-
tio poſtea euenit.negare tamen non poteſt quin etiam fuerit al-
tera poteſtatiua.de qua.ſ.& iſtud quod dicit glo.non denotat iu
ris myſterium:ſed facti accidentiam:& idem eſſet ſi fuiſſet dun-
taxat poteſtatiua. In tex.ibi.[verbis præcarijs.]dic.ideſt obliqs
& non fuit neceſſarium hoc verbũ : ſufficiebat enim dicere qđ
ſequitur.[reſtituere teſtator ſanxit &c.]quia illud verbum reſti
tuere conſtat quod.eſt obliquum & præcarium;abſq; eo & Im-
3 perator diceret.† In tex.ibi.[reſtituere teſtator ſanxit.] No. ſecũ
b dũ Bal.ꝙ ſicut reperitur ſanctio [b] teſtatoris,quę vim legis habet
vt in authen.de nup.§.diſponat:vnde poteſt facere teſtator qđ
nubens.infra annum luctus non incidat in pœnam l.j. infra de
ſecun.nup.ſicut poſſet facere legiſlator. In tex.ibi.[poſt eius cõ
ditionis euentum.]ſubaudi quæritur in diuiſiõe hęreditatis quę
venit fienda inter iſtos fratres,cum alij petãt ab iſto filio ꝙ reſti-
tuat partem ſuam tertiam hæreditatis,ſicut fuit grauatus à pa-
tre:& iſte dicat ſe habere debere quartã trebel. & ꝙ eſt paratus
reſtituere reſiduum;quæritur qualiter detrahat iſtam quartã. &
ꝙ in ea veniat computandum:& rñdet vt ſequit̃, ꝙ primò ſibi
computabit totam hæreditariam partem prædij , quod ſibi fue-
rat in peculium conceſſum.& ſic totam tertiam:quæ valet decẽ.
ponendo ꝙ prædium valeat.xxx.quia quilibet eorum habet in
prædium vnam tertiam iure hæreditario:& iſte debet totam ſuã
tertiã cõputare in quartã:& in hoc ſtat difficultas: quia pluribus

a ¶Caſus ꝓ caſu.Ad-
de ꝙ iſta appellatur
figura antiptoſis.vt
I c.ordinatiões lxxv.
di.& in c.qdã.xviij.
qõ.ij.& de multis fi
guris quæ ponũtur
in iure. vide glo. in
verbo parte ablata.
in c.forus.de verbo.
ſignifi.

b ¶Sãctio Adde quæ
ſit ſanctio.vide glo.
ſummæ.iij.diſt.gl.j.
in c.ſtatutũ.de reſcr.
li.vj.gl.in ꝓœ.cle. ſę
pe.De ver.ſig. Car.
& Io.de imo.in cle,
ij.de vi. & ho. cler.
Dom.i c.ſic omnes.
xix.diſtin.

a ℭ Quarta trebel. in vna tantum re. Adde doc.in c. raynuti⁹. de teſta.& ibi p Barba. in rep.

ratiõibus videbat̃ ꝙ nõ totã tertiã ptẽ fun-
di.ſed duntaxat quartã partem dictę tertiæ
deberet cõputare:vt j. dicã in oppoſitioni-
bus.Itẽ computabit illa x.data à cohæredi-
bus.& ſic habet xx. deficiunt lib. v. vſq; in
quartã partẽ tertiæ partis hæreditatis quæ valebat c.iſta.v.reti-
nebit in eodẽ fundo:& ſic de portionibus ſuorum cohæredum:
quas habebãt in eodẽ fundo , vnde reperiet̃ iſte habere in eodẽ
fundo xv.reſtant alia.xv.In eodẽ fundo illa veniũt reſtituenda
vna cũ omnibus alijs bonis integris , & nõ diminutis in aliquo.
Ex quo ſequit̃ ꝙ licet eſſet grauatus ſub conditione,tñ nõ detra
hit duas quartas,ſed vnã tantũ trebel.quæ computatur in legiti-
mam debitã iure naturæ:& ſic eſt hic caſus expreſſus contra Ca
noniſtas,qui approbauerũt illam opi.no.in l.quãquã.j.ad l. falc.
quod qñ filius grauatus eſt ſub cõditione, detrahit duas quartas
primò legitimã incõtinẽti:quæ nõ recipit dilationẽ:vt l. ſcimus.
ſ.de inoffic.teſta.ſecũdò trebel.de reſiduo cũ conditio euenerit:
& eſt locus reſtitutioni,quæ ambe faciũt dimidiã partem totius
hæreditatis quæ opi.vbiq; ſeruat̃:licet de iure ciuili videatur fal
ſa,& cõtra plures tex.videlicet iſtum.& l. iubemus.in prin. j. ad
4 treb.qui non põt cauillari:dũ dicit dodrãs reſtituat̃.† Itẽ in eo ꝙ
dicit in eodẽ fundo & ſic de portionibus aliorũ ſuppleri iſtam
quartã conſiſtit alia difficultas:quia nõ videt̃ ꝙ in vna re detra-
hat̃ quarta,ſed in ſingulis rebus veniat detrahenda : vt l.ij.j.ad l.
fal.& ff.eo.l.lineã.& l.Plautius : ſed hoc accidit propter rationẽ
quæ ponit̃ per antiquos quæ eſt vera. Sic ergo collige ex iſta l.
ꝙ datũ gratia conditionis implendæ cõputatur in treb.quod eſt
verũ,ſi penes hæredẽ eſt remanſurum.Secus ſi rogatus eſt illud
alteri reſtituere.vt ff.ad l.fal.l.acceptis.ſed in falci. debita iure in
ſtitutionis nõ cõputat̃ niſi illud ſit hæreditariũ:vt in ſtatulibero
qui põt implere cõditionẽ dandi de peculio quod eſt hæredita-
riũ:vt l.id aũt.ff.ad l.fal.vel niſi ſuccedat loco hęreditarię:vt pre
tiũ illius rei:vt l.in ratione.la.ij §.tametſi.ff.e. in legitimam verò
iure naturæ olim cõputabat̃.vt l.Papi.§.ſi cõditioni.ff.de inoffi.
teſt.& patet per hãc l.quia cõputabat̃ in treb. quæ in legitimam
cõputaret̃.Hodie verò in legitimã nõ cõputaretur: cum veniat
detrahenda de rebus hæreditarijs.vt l.ſcimus.§. repletionẽ.ſ. de
5 inoffi.teſta.† Secundò habes notare principalirer caſum in quo
a quarta treb.in vna tantũ re*, & nõ in ſingulis rebus detrahitur,
etiã fideicõmiſſario cõtradicente,ſi hæres grauatus hoc vult qñ
illam rem teſtator dedit illi hæredi quẽ dilexit in vita, vt fuit qa
ſibi dederat in pecu.profectitiũ. videlicet ergo ne ab eo fiat du-
ra ſeparatio,qui fortè illi rei afficit̃.arg.j.tit.ij.l.poſſeſſionũ. & ne
labores ſui quos in illo habuit,& fortè ampliauit, alteri quã ſibi
proficiant.vt l.j.j.de alluuio.& paludi. & hanc cõſiderationem
habuerunt antiqui,& eſt alius caſus qñ grauatus reſtituere rem
aliquã hæreditariã alienaſſet bona fi. nã vt emptor nõ vexaret̃,
ſuggerit æquitas vt illa tota cõputetur in treb.vt l. Marcellus.§.
res quæ.ff.ad treb.quã declara.vt ibi per Bar.Eſt & tertius caſus,
qñ venit detrahenda de rebus indiuiſibilibus. vt l. ſed ſi nõ ſer-
uus.ad l.fal.& l.ſi fundus. Eſt & quartus, qñ incommoda eſſet
diuiſio ſingularũ rerũ & inutilis:quia tunc Iudex ex officio põt
hoc facere ꝙ dic:vt l.põt.cũ l.præcedenti.ff. de leg.j. Extra iſtos
caſus de rigore iuris venit detrahẽda de ſingulis rebus. vt in l.ij.
j.ad l.fal.& de hoc arg.plenè per Bart.in d.l. in quartam. In glo.
j.ibi.[hoc non placet:quia nõ ſupereſſet aliquid de eo fundo re-
ſtituendo.] imò deeſſet ſubaudi quia deficerent tria nã habet à
cohæredibus.x.gratia condi.implendæ & hæredi. portio fundi
valet.iiij.ſi fundus non valeat vltra xij.vſq; ad xxv. deficiunt xj.
In ſecundo ſuperſunt octo,quæ ſibi aſsignantur vſq; in xj. defi-
ciunt tria.tamen(vt dixi)text.iſte non vrget, ad dicẽdum quòd
aliquid ſupereſſet in fundo.Nam dũ dicit.ſ.[quartam habens.]
poteſt intelligi ſcilicet in alijs rebus:ſed gl.intellexit etiã in fun-
do. In glo.ibi:[ſed de qua quarta loquitur.] Ex iſta glo.vſq; in
fi.poſſunt colligi iiij.opp.quæ ſunt leues.Prima vſq; ibi:[nec de
illa:]ſecũda vſque ibi:[ſed ſecundum hoc.] Tertia vſq; ibi.[lite-
ram autem.] Quarta vſq; in fi. Oppo. ꝙ datum gratia condi.im
plen.nõ computetur in quartam:quia venit detrahenda de ipſis
corporibus hæreditarijs.vt l.ſcimus.§.repletionem.ſ. de inoffic.
teſta.glo.dicit quòd ibi in legitima iure naturæ : hic in trebellia.
certè ſi computat̃ in trebellianicã,ergo & in legitimam iure na-
turæ : in quã imputabatur trebel.tenendo ꝙ vna tantum quarta
detrahatur : hoc verum iure iſto:vt l. Papinia.§. ſi conditioni ff.
de inoff.teſt.hodie verò in legitimã nõ computaretur.vt in §.re
pletionẽ.nec in treb.ſi vna tan ũ quarta detraheretur,ſed tenen-
do ꝙ detrahantur duæ in legitima nõ computabitur:ſed in tre[b.]
fructus nõ computentur,ſi erat de liberis primi gradus.vt l.Iu
bemus.in prin.j.ad treb.Cætera dic vt in glo.quæ eſt clara.iun-
gendo ea quæ ſ.dixi.Or.ſufficiãt iſta veniamus ad gl.ij. Glo.ſe-
quens ſuper verbo[percepit,]laborat circa vnũ tantũ contrariũ
quod fit ad lec.antiquorũ vſq; ibi.Et vt hæc clareant,poſtea in-
trat materiã quartarũ.Opp.ergo iſta l.vult ꝙ quarta treb. detra-
hatur in vna re:quia dicit ꝙ in eam computatur tota portio hæ-
reditaria iſtius fundi in peculium,quæ eſt tertia pars fundi:& ꝙ
illud quod deeſt cõputatis x.gratia cond.implẽ.quæ ſunt v. ſup-
plentur ſibi in eodem fundo:vt valeat ibi dum dicit: [& ſi quid
deeſt,in ſupplementum.] quòd quidẽ ſupplementum à cæteris
in eodẽ fundo ſoluitur.i.detrahitur de portionibus aliorum co-
hæredum:quæ ſunt duę tertiæ.Sed contra,quia quarta venit de-
trahenda de ſingulis rebus nõ in vna re tantum.vt l.ij.j.ad l.fal.
& l. Plautius.& l.lineã.ff.ad l.falci. Dicunt antiqui doct.ꝙ iſtud
contingit ex præſumpta mente teſtatoris:qui ſicut iſtũ fundum
prædilexit huic filio in eius vita:quia ſibi conceſsit in peculium
ita præſumitur ꝙ dilexerit eũ poſt eius mortẽ quæ voluntas ſe[r-]
manda eſt in diuiſione hæredi. vt ſ.eo.l. ſi cogitatione de rigore
autẽ iuris & ceſſante voluntate defuncti expreſſa vel tacita pro
cederet cõtrarium , niſi in caſibus quos ibi dixi immobilibus &
iſta eſt bona ſolutio,iungẽdo alias rationes quas ſ. dixi ne indu-
catur dura ſeparatio & ne labores eius alijs proficiant.gl.tamen
reſponſionem non approbat:quia ſecundùm hoc iſte fundus eſ-
ſet ſuus præcipuus:ſaltem in eo ꝙ retinet pro quarta:ſed hoc eſ-
ſe non debet imò inter omnes cohæredes venit diuidendus pro
hęred.portionibus:ex quo erat dare in peculium.vt ſ.eo.l.cert.
Iſta reſponſio gl.non eſt bona:quia iſtud procederet ſi ille filius
non fuiſſet grauatus de reſtituendo ſuam portionem hæredi co-
hæredibus ſuis : ſed quia fuit grauatus , & ipſe habet detrahere
quartam,ſibi permittitur vt eam detrahat de fundo:nec per hoc
dicitur ſuus præcipuus:quia loco eius quòd retinet in fundo p[ro]
ſe dimittit cohæredibus illud quod poterant detrahere in alijs re-
bus & ſic eſt quædam permutatio vnde tene reſponſionem an-
tiquorum bonam & notabilem. Alij volentes iſtud contrariũ
ſoluere , dicunt ꝙ ſemper trebel. poteſt detrahi in vna re.& l[ex]
contrarium allegatæ loquũtur in falcidia:quæ detrahitur de ſin-
gularibus relictis in quibus vna res non ſuccedit in locum alte-
rius ſed treb.detrahit̃ de vniuerſali:& in vniuerſali vna res ſuc-
cedit loco alterius,vt pretium loco rei.vt l.ſi & rem & pretium
ff.de pe.hære.Eodem modo vna ſpecies loco alterius ſpeciei po-
teſt ſuccedere.docto.hoc non approbant ſed dicunt idem in tre-
bel.quòd in fal.de rigore iuris. Alij dicunt , & eſt tertia ſo[lutio] quòd
eſt ſpeciale in filio in caſu huius l.vt poſsit detrahere in vna re ſi
hoc vult. Alij quia hic aliud inducitur contra eum vt ſibi com-
putet in quartam datum à cohæredibus gratia condit.implen.
quod regulariter non eſt in alijs,cum lex dicat quòd extra quar-
tam eſt.i.in quartã non imputatur quòd à cohærede percipitur
l.in quartam.§.j.ff.ad l.fal.Glo.reprehendit iſtam ſol. duabus ra-
tionibus & habetur gl. corrupta in aliquibus libris nam quidam
habent quòd non placet ꝙ computetur in quartam. Aliqui ha-
bent ꝙ non computatur & iſta eſt melior litera & ita dicit Cy.
ꝙ Bono.fuit correcta iſta gloſ.& ſenſus eius eſt iſte nam dicere
quòd ſit ſpeciale in filijs. vt datum gratia condi. implendæ de-
beat computari in quartam:& ꝙ in alijs hoc nõ ſit, imò nõ com-
putet̃ eſt falſum qa imò in quibuſcũq; hoc eſt ſingulare: quia il-
lud quod percipitur ab hærede ſi eſt corpus non hæredi. & ſic
vniformiter percipitur,in treb.cõputatur.Idẽ ſi eſt corpus hære-
di.tamẽ eſt pecunia l.deducta.§.nũmis.ff.ad tre.& in l. cũ pater
in prin.ff.de leg.ij.licet quãdo nõ eſt pecunia,ſed ſpecies, & ei
hæreditaria non cõputant̃,quatenus à cohærede percipitur q[uia]
tũc partẽ habeat iure hæreditario,& partẽ iure prælegati ſi nõ
computetur diſſormiter quãta perciperent:ideo ſolũ computat
quod iure hæreditario capit: nõ illud quod iure prælegati à co-
hæredibus & iſte eſt caſus in l.in quartam: ſed in caſu noſtro il-
lud quod percipitur à cohærede gratia condi. implen. non erat
corpus hæreditariũ & poſito ꝙ fuiſſet,erat pecunia & ſic non ſo-
lum filio:ſed cuilibet extraneo cõputaret̃ in quartã : nõ eſt ergo
ſpeciale

ſpeciale in filio. alia rō eſt ſcd'm gl. qa illa .l. in quartam. loquit̃ de quarta detrahẽda aduerſus aliũ fideicõ. cũ aduerſus ipſos cohæredes, à qbus pcipit̃ iure prælegati: qñ aũt venit detrahẽda quarta aduerſus ipſos cohæ. à quibus iure prælegati pcipit̃, illud bñ cõputatur in quarta detrahen. contra cohæ. hic eſt caſus in l. Nẽ ſennius. ff. ad l. fal. vbi hic dicitur in quarta iure inſti. ideſt falcidi. multò fortius idẽ in treb. in qua plura cõputantur quã in fal. quod patet. quia in fal. nõ cõputatur regulariter niſi illud quod capitur iure inſtitutionis. ideo vocatur quarta iure inſtitutionis. & in ea nõ cõputatur. datũ gratia condi. implẽ. ſed in treb. ſic. Et in caſu iſtius .l. iſta quarta venit detrahẽda aduerſus iſtos cohę. à quibus hoc pcipitur. Iſta eſt intentio gl. licet loquat̃ per verba obſcura: & potuiſſet loqui magis compendioſè in verſi. [Itẽ alia ratione.] vſq; ibi. [Alij dicunt.] ibi ponit duas aliàs. ſo. & ſic in effectu primũ cõtrariũ remanet inſolutum ſcd'm iſtam glo. quæ oẽs reprobat ſol. Ideo lec. antiquorum gl. habetur pro derelicta. maximè: quia poſtea in gl. ſeq. quæ incipit [ſed quare.] fortificatur illud contrarium per aliũ modum. & neſciẽs dare ſolu. trãſit ad lect. Io. Tu autem tene lec. antiquorum & ſolue. vt ſ. dixi. nec aliquid facit in contrarium .l. in quartã. vbi habet̃ q extra quartam eſt illud q à cohæ. percipit̃: quia loquitur in eo q pcipit̃ iure præle. not loquimur in eo quod percipit̃ gratia condi. implẽ. & ſic nihil ad propoſitũ: ſed potius illa lex. ob. lecturæ. Ioã. quæ ponebat q iſte fundus erat prælegatus. † Circa ſecundam partẽ gl. dic. de iſtis quartis quæ imputentur in eas: vt no. Bar. in d. l. in quartam. vbi tangit profundũ: & expedit ſcire omnes. ll. huius ti. & ti. ad treb. & dare aliam quartam q̃ debetur curiæ: de qua. j. qñ & qbus quarta pars debet̃ li. x. Itẽ alia q̃ debet̃ filio arrogato. de qua in l. ſi arrogator. ff. de adop. Itẽ alia de iure cano. quæ debet̃ epo. alia q̃ debetur rectori parochialis eccleſiæ. de qua in c. certificari. de ſepul. In ſequenti gl. quæ incipit. [ſed quare] adhuc gl. op. fortiter contra lectu. antiquorum. nam ponendo q iſte fundus fuerit datus filio in peculium profectitiũ. mortuo patre. iſte filius non reperiebatur habere in illo niſi tertiam partẽ iure hæredi. aliæ duæ tertiæ pertinebant ad fratres, ipſe autem fuit grauatus reſtituere cohæ. tertiã partem hęredi. & ſic tertias quas habet in ſingulis rebus. & per cõſequens iſtam tertiam quam habet in iſto fundo: & ſi hoc eſt, iſta tertia ſubiacet fidei. ſicut tertia aliarum rerum. tres partes de quatuor iſtius tertiæ veniunt reſtituendæ: & vna quarta venit retinenda: vt patet in l. Iubemus. in prin. j. ad trebe. vbi dicitur q dodrans. ideſt tres quartæ debẽt reſtitui de rebus ſubiectis fideicom. & quarta retineri. Iſte verò tex. vult quod tota iſta tertia retineatur pro trebe. etiã ſi valebat x. iſta tertia non niſi duo cum dimidia. quæ faciebãt quartã eius veniret retinenda: quare ergo retinẽtur omnia. x. Quidã dixerũt q ſic voluit teſtator. glo. dicit q hoc eſt refugium miſerorum. & eſt diuinare: ideo relicta lec. antiquorum tranſit ad le. Io. qui dixit timore huius contrarij q iſte fundus erat prælega. huic filio. & ſic non cadebat in fideicom. debebat eſſe ſuus præcipuus. & per hoc tollitur. d. opp. quia ponendo q eſſet datus in peculium non erat ſuus præcipuus. ſed diuidendus: & ſic ſua tertia cadebat in fideicom. hic non quia nihil cadit in fideic. licet totam tertiam debeat in quartã ſibi computare. Aduerte quia ponẽdo q eſſet prælegatus, non videtur verũ id q Io. præſupoſuit. ſcilicet q non caderet in fideicom. imò videtur q cadat: vt l. cũ virũ. cũ ſi no. j. de fideicom. Solu. ſuſtinendo in hoc lec. Io. ibi loquitur quando erat grauatus reſtituere alteri quàm cohęredi ſuam portionem hæreditariam: quo caſu ſi quærit̃ an in fideicõmiſſo cõtineantur prælegata: diſtingue. vt ibi no. in gl. ſed hic qñ ipſis cohæredi. à quibus habebat prælegatum. quo caſu indiſtinctè prælegatum nõ venit. aliàs fuiſſet nugatorium ſi ab vna manu perciperet à cohæredibus fundum iure prælegati. & ab alia manu teneretur eiſdem reſtituere. Veniunt ergo in fideicommiſſum alia bona: non autem iſte fundus prælega. nec pro portione hæreditaria: nec quatenus habet à cohære. iure prælegati ratiõe prędicta. Nec tamen eſt inconueniens q portionem quã habet iure hæredita. computet ſibi in quartam totam. nã & datã gratia condi. implen. computat: & tñ in fideicom. non cadit: & nunc intelligas motiuum Ioan. Sed contrà adhuc. quia poſito q ſit verum fundamentum Ioã. q iſte fundus non cadat in fideicom. nihilominus adhuc remanet contrarium. de quo. ſ. quia non tota portio hæreditaria debet in quartam computari: ſed duntaxat quarta pars eius: vt eſt caſus in l. Titia. ff. ad l. fal. a poſito ergo q ratio de qua. ſ. fuerit ſublata: non erit ſublata oppoſitio de illa l. Sol. ſecũdùm Ioan. illa l. loquitur quãdo quarta venit detrahenda ſecundùm voluntatem teſtatoris: quia mandauit reſtitui retẽta quarta: hic verò non dixit quòd retenta quarta reſtitueret, & ſic contra voluntatem teſtatoris vult detrahere quartam: qui ſimpliciter mandando quòd reſtituat ſuam tertiã, videtur voluiſſe quòd integrã reſtituat. vnde ſicut ipſe facit contra voluntatem defuncti: ita fit ſibi contra voluntatem ſuam: qa non quartam tantum illius tertiæ: ſed totam ipſam tertiam reſtituit: & ſic nihil lucratur: ſed ſi quartam tantum, lucraretur aliàs tres quartas: quia reſiduum detraheret de alijs rebus. & iſta eſt bona reſponſio ad illam .l. Sed fortius nunc opponit̃ contra lectu. Io. quia ſi iſte fundus fuit prelegatus, de duabus tertijs quas habet à cohæredi. iure prælegati nil deberet in quartam computare. vt eſt caſus in d. l. in quartam. §. j. ſed duntaxat portionem hęreditariam quam habet à ſe. ſed iſte tex. in fin. vult contrarium. quod illud quod ſibi deficit. ſ. v. detrahatur in eodem fundo: & ſic in portionibus cohæredum: vt patet dum dicit quod [à cæteris in eo fundo ſoluitur.] propter hoc Io. intellexit aliter tex. quã intellexerint antiqui. quod nõ ſit intentio. dicit q illud quod deficit ſuppletur in eodem fundo. & in portionibus aliorum, quas habet de iure prælegati: ſed in eo quod datur ſuper eodẽ fundo. Nam dic quod debemus ponere q iſte filius fuit rogatus reſtituere ſuam partem hæreditatis cohæredi. & in iſto fideicõ. vniuerſali non cadebat iſte fundus prælegatus. vt dictum eſt. Item fuit rogatus eundem fundum reſtituere cuidam tertio, ſi daret. ponamus. v. vnà cum x. quę dantur à cohæribus computantur in quartam, vnà cum hæreditaria parte fundi: & ſic exponit in eodem fundo ideſt pro eodem fundo. Certè tũc hęreditatia portio fundi non deberet computari in trebel. detrahendam à cohæredi. ſed in falcidiam detrahendam à fideicommiſſario particulari, cui venit reſtituendus iſte fundus & ſi hoc eſt, non tota hæreditaria, ſed quarta pars eius debet computari nam illam tertiam quam habet iure hęredi. reſtituit illi tertio tanquã hæres: aliàs verò duas tertias quas habuit à cohæ. iure prælegati nõ reſtituit tã quã hæres, ſed tanquã legatarius: ideo de illis non poteſt detrahi falcidia. vt l. lex falcidia. §. nunquã. ff. ad l. fal. ſed duntaxat de illa tertia quã reſtituit vt hęres: & ſic quartã tertiæ retinere põt. Iſte autem tex. vult q totã tertiã computet etiã in trebellianicã reſpectu cohæredum. ergo iſta lec. Io. nullo modo poteſt ſuſtineri: maximè quia videtur contra tex. qui præſuponit vnum tãtum fuiſſe fideicõ. vniuerſale de portione hæreditatis, & vnã quartã detrahẽdã: qs aũt vult q fuerint duo, & ſic duę quartę ſint detrahẽdæ: vna de vniuerſali, alia de particulari. Item tex. dicit q habebat tempore teſtamenti: vt patet in verbo [habentem:] & ponendo q fuit prælegatus, non habebat tunc, ſed incipit habere poſt mortem: iſta ergo lex. nihil valet. Ad fugiendum ergo dicta contraria, Azo legit tertio modo: ſcilicet q iſte fundus fuerit huic filio per patrem donatus in vita, vel tanq̃ benemerito: vel tanquã filio. vt ſic tẽpore teſtamenti filius ipſum habeat prout ſonat litera in verbo. [habentem:] & ſicut dicebãt antiqui: non tñ p illum modũ: vt illi dicebant. ſ. in peculiũ quia tũc ob l. certũ. ſ. e. qa veniret inter hæredes diuidendũ. & hic cũ diuiditur, ſed pręcipuus retinet̃. vt ſ. eo. l. filiæ. computatur tamen in quartã eo mõ quo dicebant antiqui. Item iſta donatio non valuit à principio: ſed b morte confirmatur [b]. vt l. ij. ſ. de inoffi. dona. & ſic habet vim prę legati. quod patet: quia de ipſa detrahitur falcidia: ſicut de legatis vt infra ad l. falci. l. in donationibus. & ſic adhærebat lect. Io. non tñ per omnia: quia Io. ponebat q non erat verè prælegatus, ſed fingebatur eſſe prælegatus. quia incœpit habere in vita: & tunc non ob. op. formata in prin. gl. q portio hæreditaria caderet in fideicõ. & ſic quarta pars ipſius duntaxat deberet computari. per l. in fideicõ. §. fi. ff. ad trebel. quia hic nihil de eo cadit in fideicõ. ſed præcipuus retinetur: vt d. l. filiæ. & l. ſequens qõ. ff. de lega. ij. Aduerte q cum gl. hic teneat q iſta donatio non valuit à principio: & ſic potuit reuocari. vt patet ex glo. ibi. [Sed reſpõdeo.] nõ bñ diceret gl. q donauit ſibi vt benemerito: & ſic vt extraneo quia tunc fuiſſet valida à principio, & nõ potuiſſet reuocari: vt

a ¶ Quæ debet̃ epo. Adde c. cõquerẽte. de offi. or. cle. dudũ. de ſepul. Cardi. in c. de quarta. in primo no. de præſcrip.

b ¶ Sed morte confirmat̃. Adde l. cũ hic ſtatus. iũcta gl. ff. de dona. inter virũ & vxor.

dixi in auẽ. vnde ſi parens. ſ. de inoffi. teſt. vnde nihil. de ipſa imputaretur in quartam niſi eſſet dictum: vt l. ſi quã s. de inoffic. teſta. Tenendo ergo iſtam lect. Azo. oportet ponere quòd fuerit donatus tanquàm filio: non propter benemerita & ſic non valet in vita & poteſt reuocari: & ſi non reuocatur, morte confirmatur: & ſic habet vim vltimi arbitrij, ideſt vltimę volũ. & hoc voluit glo. dum dicit [vel conferendo vltimum arbitrium.] Ponendo autem hãc lecturam formantur illæ eædem oppo. quę s. formatæ ſunt videlicet de l. Titia. ff. ad l. falci. quòd non tota hæreditaria portio: ſed quarta pars eius cõputetur. do. Azo ſoluit prout ſoluebat Io. in ſua glo. hic quòd ibi detrahitur quarta ex voluntate teſtatoris. vt hic nota. ſecundò de l. in quarta. §. j. eodẽ ti. per quam videtur quòd ſola hæreditaria portio cõputetur & illud quod deficit non ſuppleatur de eodem fundo, id eſt de portionibus aliorum: quas videtur habere quodammodo iure prælegati. domi. Azo tunc ſoluit aliter quàm Io. quia Ioan. ponebat quòd erat ſpecialiter rogatus de reſtituendo alteri eundem fundũ ſub conditione dandi: & ſic exponebat in eodẽ fundo quod eſt contra literam do. Ange. non dicit quòd eſſet grauatus reſtituere alteri, & quòd idẽ text. dũ dicit [in eo fundo.] repetat illud quod loquitur de illa eadem hæreditaria portione, & ſic fatetur quòd ſola hæreditaria portio computetur. & illud quod deficit nõ ſuppletur in eodem fundo: ſed de alijs rebus: deducto tamen quod percœpit gratia conditi implendæ licet autem iſta donatio non cadat in fideicommiſſ. vniuerſali, quia percipitur iure cõtractus, non iure vltimæ voluntatis. In prælegatis tamẽ quæ percipiuntur ex vlti. volũ. an cadant in fideicõ. vel non, diſtiguendum eſt. vt no. in l. cum virum. j. de fideicõ. & hoc vult gloſ. vſq; ibi. Item quomodo. Sed tertiò opp. contra hoc Azo. & iſta opi. non cadit in lec. præcedentibus. quia videtur ꝙ nihil de iſto fundo debeat in quartam cõputari q̃a iſte filius fuiſſet ipſum habiturus etiam ſi ipſe non eſſet hæres ſed alius extraneus. vt l. ſequens quæſtio. ff. de leg. ij. Glo. reſpondet quòd illud contingit ex tacita voluntate defuncti, qui cũ potuerit reuocare, & non reuocauit, cenſeẽ voluiſſe quòd ſaltem hæreditariam portionẽ imputet. Certè ſecundũ hoc cenſetur voluiſſe ꝙ totum imputaret, cũ eadem ſit ratio in reliquis portionibus, dic ergo melius tenendo hic Azo. quòd non ſequitur ipſe foret habiturus etiam ſi non eſſet hęres, ergo in quartã non debet imputare nam & prælegata foret habiturus etiam ſi non eſſet hæres quod patet: quia poteſt repudiare partem ſuam hæredi. & retinere prælegatum. l. qui filiabus. §. fi. cũ l. ſe. ff. de leg. j. & tamen hæreditaria portio prælegati bene cõputatẽ: vt d. l. in quartam. §. j. Item quartò opp. in ver. [Item qualiter.] quòd etiã de hæreditaria portione non computet niſi quartam partem: quia illa cadit in fideicõ. vniuerſal. vt l. in fideicommiſſariam. §. fi. ff. ad treb. & ideo tres quartæ de illa portione veniant reſtituendæ: & vna quarta retinenda vt ibi tamen dicit ꝙ ſatis reſtituũtur illæ tres quartæ. ſi etiã illæ retineantur pro quarta treb. quia tantũdem dimittit pro alijs rebus. Certè nõ eſt verũ ꝙ illa hæreditaria portio cadat in fideicommiſſum: imo nihil de ipſo fundo caderet patri, etiam non adita hęreditate donatio eſt confirmata: & ſic filius habet fundũ ex contractu inter viuos, nõ ex vlt. vol. ex qua non poſſet habere niſi adita hæreditate, & ideo Dy. per illã l. ſequẽs quæſtio. reprobat iſtã lec. Azo. et Gul. de cu. fortificat reprobationẽ: quia cũ fundus non percipiatẽ ex vlt. volũ. ſed ex cõtractu inter viuos: licet morte confirmato, nihil de ipſo deberet in quartã cõputari text. eſt in l. pater filiam. in prin. ff. ad l. fal. vbi habetẽ ꝙ in quartã treb. nõ computatẽ id quod extra vltimã voluntatem capitur ex cõtractu inter viuos. & iſta lec. Azo. vult ꝙ cõputetẽ hæreditaria portio. Item fortificat: quia tunc non eſſet dare hæreditariã portionẽ & miratur de Azo. ſtatim enim in puncto mortis ſeparatur dñiũ iſtius fundi ab hęreditate & applicatur filio, vñ nõ eſt dare momentum in quo dominiũ huius fundi fuerit in hæreditate, ergo nõ eſt in eo dare hæreditariã portionẽ eodẽ ergo momẽto quo incipit eſſe hæreditas, dominiũ fundi applicatẽ filio & iſta eſt ratio inconuincibilis, & confundẽs lec. Azo. ideo tene lec. antiquorũ. quã defende à contrarijs vt dictum fuit ſuper illa. Vltimò glo. oppo. & iſta oppo. concernit quãlibet lecturã ꝙ datum gratia condi. implẽ. nõ computetur in treb. per l. iubemus. in prin. j. ad treb. Gloſ. dicit quòd hodie per illam l. corrigitur. Vel melius. dic ꝙ ibi loquitur in fructibus qui percipiuntur poſt mortẽ: & ſic non ſunt hæreditarij: vt l. q̃d his verbis. ff. de leg. iij. nec percipiuntẽ expreſſo iudicio teſtatoris in eo verò quod datẽ gratia condi. implen. aut loquimur an computetur in tre. & eſt dicendũ ꝙ ſic ſi eſt remãſurũ penes eũ. vt l. acceptis. ff. ad l. fal. aut quærimus an computetur in legitimã iure naturæ & olim computabatur. vt l. Papi. §. ſi conditioni. ff. de inoffi. teſt. hodie non. vt l. ſcimus. §. repletionem. ſ. eo. tit. & ideo nec in trebelianicam hodie cõputaretur ſi teneremus ꝙ vna quarta tantùm detrahatur vt dixi ſuper prima glo. in prima opi. Vltimò tenendo hic Azo. Bar. in l. in quartam. ff. ad l. fal. ſuper illo articulo quæ debeant in legitimam iure naturæ computari dicit quod illa quæ capiuntur ex contractu inter viuos à patre: ſi quidem ex donatione ob cauſam, puta dotis, vel donationis propter nuptias illa computãtur. vt l. quoniam nouella. ſ. de inoff. teſta. Si verò ex donatione ſimplici debet diſtingui an illa donatio à principio fuerit valida quia facta filio emancipato, vel filio in poteſtate propter merita & illa nõ imputatur niſi fuerit expreſsè dictum. vt l. ſi quando. §. fi. ſ. de inoffi. teſt. & ita ſecit Accurſius quando emãcipauit do. Franciſcum filium ſuũ. Aut illa donatio non valuit à principio: ſed patris morte fuit confirmata: & tunc dicit quod computatur: etiam ſi nõ fuerit dictum caſus eſt in iſta l. ſecundum lec. Azo. tamen iſta l. non loquitur, de legitima: ſed quia illa computatur in legitimam ex quo vna tantũ detrahitur & ſatis videtur hoc probari hic. ſed (vt, ſ. dixi) lec. Azo. non poteſt ſubſtineri an tamen dictum ſit verum in ſe, videtur quod ſic per l. ſi mortis. ff. de inoffi. teſt. tamẽ vbi dicitur quòd fuit expreſſe dictum vnde videtur indiſtinctè dicendum quòd non, niſi dictum fuerit per illam l. etiam ſi fuerit inualida. & per hoc l. illud. j. de colla. & quod ibi no. in gl. duæ incipit. quę ergo ſunt regulæ ibi dum dicit quædam enim data conferuntur quæ in quartam minimè computantur: vt donatio ſimplex, quę confertur quandoq; &c. ſubaudi vbi fuit expreſsè dictũ & ſemper dubitaui de iſto dicto Bar. non ſunt alia. Laudetur deus che ſiamo inſiti de quæſto pelago.

LEX XXV.

1 EX cauſa. † Qui non vult ſuccedere, non cogitur conferre. h. d. cõcordat l. fi. de colla. do. & intelligo iſtam l. in his quæ deberent cõferri ſi non repudiaſſet, vt eſt dos, & dona. cau. mor. & etiam donatio ſimplex facta emancipato. vt l. vt liberis. in fin. j. de colla. ſi verò non erat emancipatus tunc donatio ſimplex facta per patrem filio non veniret conſideranda, imò illius filij eſſet propria etiam ſi eſſet hæres patris. vt ſ. eod. l. filiæ. & multò magis ſi fuiſſet facta per alium extraneum quia eſſet aduẽtitia: & aduentitia non conferuntur. vt l. fi. j. de colla.

2 *☞ Pater an poſſit teſtari ſine ſolennitate in alijs teſtamentis requiſita, inter liberos naturales natos ex concubina, quibus poteſt relinquere quicquid vult, ſi non extant legitimi & naturales?*

Quid ſi eſſent ſpurij?

3 *Emancipati quòd largè poſſint dici ſui hæredes teſtatoris, & quid de illis qui nec ſunt in poteſtate, nec emancipati, ut in hæreditate materna?*

4 *Ad probandum iudicium requiruntur duo teſtes.*

Si pater teſtatur inter liberos in ſcriptis minus ſolenniter, an requiratur eius ſubſcriptio, uel omnium liberorum?

LEX XXVI.

1 INter omnes. † Voluntas patris etiã minus ſolennis inter liberos eſt ſeruanda: ſecus quo ad extraneos. h. d. Bar. & loquitur non ſolum de patre, vel aſcẽdentibus per lineam maternã: vt habeãt priuilegiũ teſtandi inter liberos prout volunt ſine ſolennitate in alijs teſtamẽtis requiſita: & ſic coram duobus teſtibus.

2 † Quid autẽ in patre teſtãte inter liberos naturales natos ex concubina, quibus poteſt relinquere quicquid vult, ſi nõ extant legitimi & naturales. vt in auẽ. licet. j. de natu. lib. tenuit Spe. idem eſſe in ti. de inſtr. edi. §. compendioſè. ver. quòd ſi pater. arg. l. naturalib. ff. de confir. tu. & l. humanitatis. j. de impu. & alijs ſubſti. Sed ſi eſſent ſpurij non nati ex concubina tũc ſecus in patre qui nihil poteſt eis relinquere: ſed in matre quatenus relinquere poteſt eſſet idem quod dic vt in l. ſi qua illuſtris. j. ad orfic. & ibi vide quod no. Bal. & etiã hic tãgit.

3 † In tex. ibi. [hæredes ſuos.] Not. ꝙ largè loquendo etiam emancipati poſſunt dici ſui hæredes: & etiam illi qui nec ſunt in poteſtate, nec emancipati vt in hæreditate materna: licet propriè loquendo non niſi exiſtentes in poteſtate tempore mortis l. in ſuis. de liber. & poſthu. In tex.

ibi.[ceptum neque impletum.] ſcilicet quo ad ſolennitatem.ta
men quo ad voluntatem bene erat impletum aliàs etiam inter li
beros voluntas imperfecta ſeruanda non eſſet.vt no.ff.de teſta.l.
ſi is qui.& de le.iij.l.fideicommiſſa.§.ſi.ſecundùm Guli. & Bal.
†Vltimò no.hic vnā gl.quæ incipit[dum tamen.]quam Bar.re
4 putat ſingularem.quia vult ꝙ ad probadū iudicium requirātur
duo teſtes:vnde dicit ipſe ꝙ licet vnus teſtis deponēs de verita•
te facti per ſenſum corporeū faciat indiciū,imò plus quam indi
ciū,ſcilicet ſemiplenā probationē:ſi tamē nō deponit de veritate
facti,licet de aliquo indicio,nō ſufficit vnus teſtis:ſed requirun
tur duo vnde ſi volo ꝓbare fugā,q̃ facit indiciū ad torturā, non
ſufficit vnus teſtis:ſed requiruntur duo.Tene mēti ſingulariter
ſecūdū eū.Item ſcias ꝙ quædam auth.quæ eſt hic.& pars cuiuſ•
dā alterius quæ eſt j.de teſta.auth.ꝙ ſine.habent locum quando
non extant duo teſtes qui deponant de volūtate patris: quia nō
fuerunt præſentes:ſed reperitur quædam ſcriptura facta manu
alterius quā patris,in qua diſponitur voluntas patris:nā ei nō ſta
tur niſi habeat ſubſcriptionem patris,vt l.omniū liberorū,& hoc
dicitur in iſta auth.quæ tamen ſubſcriptio non requireretur ſi to
ta eſſet ſcripta manu patris cum quibuſdam alijs quæ requirun•
tur.vt in illa auth.quod ſine.ita quod non negatur ſcriptura.

Communi diuidundo. *Rubrica.*

1 *Si habeo rem communem tecum pro indiuiſo,potes alienare partem tuam me irre•
quiſito,licet,ſim frater tuus*
2 *Quid ſi ſtatutum uel conſuetudo locorum inducat,quòd ſi cōſanguineus uel ſocius meus
alienet,debeat me requirere?*
4 *Iudicium diuiſorium debet intentari contra nouum dominum,qui rem tenet & poßidet*
5 *Concluſio libelli in iudicio diuiſorio.*
6 *Per iudicium diuiſorium non fit res litigioſa niſi poſt litem conteſtatam,& quid ſi aga
tur rei uendicatione?*
7 *Per alienationem factam in potentiorem,an alienans teneatur ad intereſſe, & an inſpi-
ciatur an ſit lis conteſtata?*
8 *Vitium litigioſi non afficit rem,quominus poßit alienari cum conſenſu partis aduerſæ,
ſed ſolum quando ſine conſenſu.*
9 *An poſt litem conteſtatam poterit ſocius pignorare partem ſuam?*

LEX. I.

1 FRater tuus.†Hæc actio datur cōtra ſin
gularē ſucceſſorem,& in ea
venit adiudicatio;vel diuiſio ſecundū quam cō•
modius fieri poteſt.& poſt lit.conteſt.impedit a•
lienationem fieri.h.d.in hoc vltimo. not. & con•
2 tinet quatuor dicta.Secundū ibi.[ſed aduerſus.]Tertiū ibi:[&
ra actione.]Quartū ibi.[hoc videlicet.]†Ex primo dicto no. ꝙ
ſi habeo rem cōmunem tecum ꝓ indiuiſo, potes alienare partē
3 tuā me irrequiſito:licet ſim frater tuus.†Statuta verò & conſue
tudines locorū inducunt contrarium.ꝙ ſi conſanguineus vel ſo
cius meus alienet,debeat me requirere:aliàs poſſum retractare
venditionem infra certum tempus.de quo no.infra eo.l. pe. per
4 Cy.& in add.Spe.de emp.& ven.§.nunc videndū.†Ex ſecun•
do dicto no.ꝙ iudicium diuiſorium debet intentari cōtra nouū
dominum qui rem tenet & poſſidet.quia cum illo qui habet rē
communē.nō cū veteri domino qui ſuā partē alienauit:hoc eſt
verum ſi antiquus ſocius vendidit,& tradidit,& ſic trāſtulit do
minium,poſſum intentare iudicium diuiſorium contra eum:
quia cū ipſo rem cōem,& diuiſio quę cum eo fiet,vel adiudicatio
adiudicabit emptori.vt teneať eā ſeruare:etiā ſi non fuerit ad hoc
citatus.vt eſt caſus no.in l.Iulia §.idem celſus.ff.de act.emp.Ex
tertia parte not.duo.primò dum dicit parte prætij.non autem di
cit pretio partis.nam glo.dicit ꝙ per hoc hoc debet æſtimari to•
tum:non autem pars quælibet de per ſe:& eſt vtilitas:quia ma
ior fiet æſtimatio de vtraque parte ſimul iuncta:quam de quili•
bet de per ſe.Primo enim caſu poterit valere.c.& tñ neutra par•
tium ab altera ſeparata valeret.l.ſed.xl.pone ergo ꝙ ęſtimať tota
ſimul centum:& ego ſum paratus dare tibi dimidiā partē iſtius
pretij.& ſic quinquaginta pro tua parte:tu aūt non vis dare mihi
de mea niſi.xl.quia vis ꝙ quælibet pars conſideretur de per ſe:
certè ego vincā te:& ſic adiudicabitur mihi dari pro quinqua•
5 ginta.& econuerſo adiudicaretur tibi ſi plus offerres.†Secundò
colligit ex iſta parte cōcluſionem libelli in iudicio diuiſorio: quia
debet quis petere fundum certis portionibus diuidi:vel ſi com•
modè diuidi non poſſit,alteri adiudicari ſoluta parte prætij ſecū
dū Bar poſt Gul.de hoc.j.eo.l.ad officium;quando autem diui•
ditur certis regiōibus de vno fundo fiūt plures:vt l.ſi quis duas.
§.ij.vel.iij.ff.communia prædio.& l.planè in fi.la prima.ff.de le.
6 † Ex vltima parte no.alia duo:primò ꝙ per iudicium diuiſoriū
non fit res litigioſa:niſi poſt lit.conteſt.& hoc ideo quia in eo prin
cipaliter non tractatur de dominio:quia non reuocatur hoc iu•
dicium:ſed ſolum de diuidendo:qñ aūt tractatur de dñio : vt cū
agitur rei ven.tunc res efficitur litigioſa per ſolam conuentionē:
vt j.de litigioſis.l.ij.cum auth.ibi poſita.dummodo citatio perue
nerit ad citatū:& in ea exprimatur cauſa.vt in cle.j.vt lite pendē
te.per quā illa auth.declaratur.quidam dicunt ꝙ per iudiciū di•
uiſoriū,ī quo tractať de dñio,etiā poſt lit.cōteſt.res nō dr̃ litigio
ſa:nec impediť alienatio:ſed ſolū ne fiat præiudiciū alteri ſocio.
vt cogatur ꝓ diuiſione fienda ſequi aliū poſſeſſorē,vel ſociū. ſe•
cūdū Gui.de cu.& Cy.in addi.iſtam partē prædictā in diuiſo•
rio iudicio rei ſingularis.vt erat hic.ſed in diuiſorio vniuerſali,vt
in iudicio fami.erciſ.induciť vitiū litigioſi per ſolā motionē cō•
trouerſiæ.ſicut ꝑ peti.hære.cuius naturā ſequiť vt l.diuus. ff. de
peti.hære.& hoc tenet hic glo.In actione aūt perſonali quia non
agiť de dominio:nec de diuiſione rei ratione dominij, nō efficiť
res litigioſa quātū ad impediēdū trāſlationē dñij etiā poſt litē cō
teſt.licet ipſa actio bñ efficiať litigioſa.vt poſtq̃ eſt intētata, nō
7 poſſit alteri cedi:vt not.in l.j.& ij.§.ne lic. potē.†Itē prædicta cū
quęritur an impediatur translatio dominij:ſed ſi quæriť an alie•
nās tenereť ad intereſſe ꝓpter alienationē factā in potētiorem,
nō eſt attēdēda lit.cōteſt.ne motio controuerſiæ : ſed ſolū dolus
alienatis:an alienauerit vt conditionē aduerſarij faceret deterio•
rē alienando in potētiorē vel nō:ad ꝙ ſufficit etiā timor litis mo•
8 uendæ:licet nō ſit mota:vt in titu.de alie.iudi.†Vltimò nota. in
fi.ſecundū Bal.dum dicit.[cęteris eiuſdē rei dominis non cōſen
tiētibus:]ꝙ vitiū litigioſi nō afficit rē,quominus poſſit alienari
de conſenſu partis aduerſæ:ſed ſolū qñ ſine cōſenſu:& pro eo ꝙ
dixi ſ.vide ꝙ no.Inn.in c.cū.M.ferrarienſis.circa fi.de cōſti.vbi
dicit ꝙ ſi Papa mādat capitulo vt mihi cōferat prębēdā:& cū pe
tijſſem à capitulo ꝙ mihi cōferret,cōtulit alteri:valet collatio:quia
præbēda nō erat affecta vitio litigioſi:quia nō dixi eā meā:ſed mi•
hi debitā:& ſic egi potius perſonali quam reali:ſed ſi Papa mihi
contulit.& ego petij me recipi,& declarari rem ad me pertinere
licet collatio mihi facta eſſet nulla:tamē quia ſic agendo potius
egi reali quā perſonali:ſi capitulum eā contulit alteri, non valet
collatio:licet habuerit poteſtatem conferendi: quia erat affecta
vitio litigioſi.& ſic potero ipſam iterum impetrare.taliter ꝙ va•
9 leat impetratio.Or.ſufficiant iſta.habetis bona & notabilia.†Vl
timò quærit gl.fi.an poſt litem conteſtatam poterit ſocius pigno
rare partē ſuam?& dicit fortè ꝙ non.Sed contra in auth.de lit.§.
& hoc.dicit gl.ꝙ vitium litigioſi impedit trāſlationem dominij,
non pignorationem.vt ibi,ſed hic non erat vitium litigioſi:quia
non erat quæſtio de dominio:ſed de diuiſione. Certè maius eſt
impedimentum vitij litigioſi:quia impedit alienari poſt citatio
nem:quàm prohibitio iſtius.l.qui non impedit niſi poſt litem cō
teſt.ideo dic ꝙ vtroq; caſu ſicut prohibetur translatio dominij
ita & pignoratio:ſed vult dicere ꝙ quando non agitur de domi•
nio:ſed agitur de hypotheca:quia non dico rem quam poſſides
eſſe meam:ſed mihi obligatam:licet hypothecaria ſit realis actio
non tamen inducit vitium litigioſi. ſicut nec perſonalis.in qua
non agitur de dominio:ſed de obligatione perſonæ. & ita tenet
hic Cy.Non ſunt alia &c.

2 *Peruerſio ordinis de uno iudicio ad aliud,non reddit proceſſum nullum. ſed peruer•
ſio ordinis in eodem iudicio bene redderet proceſſum nullum.*
3 *Si ago contra fideiuſſorem,uel pignorum poſſeſſorem,non excuſſo principali debitore,ſi
non fuit appoſita exceptio,an proceſſus ſit nullus?*
4 *Quando unus ex ſocijs poßidet totam rem communem, & negat alterum eſſe ſocium,
agendum eſt prius petitorio.& declarandum eſt ipſum fore ſocium,& quid ſi am•
bo poßiderent?*
5 *Sicut contra ſocium qui alienauit partem ſuam,non tamen tradidit , poteſt iſtud iudiciū
moueri,& quod actum fuerit cum eo debebit emptor habere ratum:an ita etiam ſi tā
tum obligauit,poßit iſtud iudicium intentari contra creditorem, & debitor debeat
habere ratum.*

LEX. II.

1 SI probatum.† Vnus ex ſocijs habentibus rē
communem pro indiuiſo, non
poteſt partem ſocij obligare:& ſi contra fecerit, proba
to quòd alter habebat partem:ſi hoc negeť, poterit iu•
diciū diuiſoriū intentari cōtra creditorē.& ꝙ cū eo geſtū fuerit,